

ETELÄ-SAVON TKI-TIEKARTTA 2030

Askelmerkit tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan kasvulle
Etelä-Savossa

22.6.2023

MDI
Part of FCG.

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

TIEKARTAN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET	4
TEEMAT JA TOIMENPITEET	6
1. Pelitaktiikka yritysvetoiseksi ja laajemmille hartioille	6
2. TKI-aktiivisuuden vahvistaminen yrityksissä	7
3. T&K-osaajien veto- ja pitovoiman vahvistaminen	8
4. Joukkuepelaamisen vahvistaminen maakunnan strategisilla kärkialoilla	9
5. Koko joukkueen nousu kansainväliselle sarjatasolle	11
SEURANNAN JA YHTEISTYÖN TOIMINTAMALLI	12
LIITTEET:	14
Nykytila-analyysi	14
Haastattelujen pääviestit	14
Etelä-Savo tilastojen valossa	18
TKI-tiekartan työkalupakki	24

TIIVISTELMÄ: 5 pääteemaa ja 10 ratkaisua

KIPUPISTEET	TAVOITELTAVA MUUTOS	RATKAISUT	”JOUKKUEENJOHTAJA”
<ul style="list-style-type: none">T&K-toimintaan ei panosteta riittävästi.TKI-toiminnan merkitys ei näy ja kuulu, eikä maakunnassa ole riittävä yhteistä koordinaatiota.TKI-toiminta on julkisvetoista.	1. Pelitaktiikka yritysvetoiseksi ja laajemmille hartioille Yrittäjyyttä tukeva toimintaympäristö ja yhteisö, jossa yritykset ohjaavat vahvemmin maakunnan TKI-toimintaa.	I. Maakunnan ”TKI-iskuryhmä” ja pyöreä pöytä.	Etelä-Savon maakuntaliitto yhteistyössä ELY-keskus
<ul style="list-style-type: none">Yritysten matalat T&K-panostukset ja aktiivisuus sekä vähäinen kasvuyritysten määrä.TKI-toimintaan liittyvät palvelut ja toimijat tunnetaan heikosti ja koetaan vaikeasti lähestyttävänä ja hyödynnettävinä.	2. TKI-toiminta ja ”hyökkäyspeli” vahvistuu eteläsavolaisissa yrityksissä Kehityshaluisten ja -kykyisten yritysten verkosto ja niiden tarpeisiin nopeampi vastaaminen, mikä näkyy myös yritysten T&K-panostusten kasvussa.	II. Maakunnallisen startup- ja opiskelijayrittäjyyden vahvistaminen sitä tukevien palveluiden, fyysisten tilojen ja yhteisön tuen avulla.	XAMK yhteistyössä Etelä-Savon koulutuscentän ja elinkeinotoimijoiden kanssa.
<ul style="list-style-type: none">Maakunta menettää osaamista. Väestö vähenee, koulutustaso on maan keskiarvoa matalampi ja osaamisperusteinen maahanmuutto on vähäistä.	3. T&K-osaajien veto- ja pitovoima vahvistuu Etelä-Savossa Yhteistyö julkisen sektorin, oppilaitosten, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten sekä yritysten kesken osaajien houkuttelussa näkyy panostuksessa jatkuvaan oppimiseen, houkutteleviin oppimis- ja tutkimusympäristöihin ja T&K-osaamiseen.	III. Vahvempi yhteinen palvelunohjaus maakunnassa. TKI-palvelutarjotin, jolla palvelut ja rahoitus helposti lähestyttäväksi.	Etelä-Savon ELY-keskus
<ul style="list-style-type: none">Vihreän siirtymän mahdollisuuksiin ei ole maakunnan yrityksissä tartuttu laajasti.Etelä-Savo ei näy kärkialoillaan (metsä-, vesi-, ruoka-, matkailu- ja hyvinvointiosaaminen) riittävästi.Kehittämishajelmista ja projekteista syntyy liian vähän yrityksiä ja kaupallistettavaa liiketoimintaa.	4. Joukkuepelaaminen vahvistuu maakunnan strategisilla kärkialoilla Maakunnan sisäisen ja ulkoisen yhteistyön tuloksena eri aloilla on syntynyt pitkäjänteisiä TKI-yhteistyön kumppanuuksia (erit. metsä-, vesi-, ruoka-, matkailu- ja hyvinvointiosaaminen), joiden avulla vihreän siirtymän TKI-yhteistyön mahdollisuudet tunnustetaan entistä paremmin ja biotalouden arvonlisäys kasvaa.	IV. Vahvempi alueen elinkeinopalvelujen ”jalkatyö” ja resurssien kohdistaminen kehityshaluisten yritysten ja tarpeiden tunnistamiseksi ja tukemiseksi ja uusien investointien houkuttelemiseksi maakunnan ulkopuolelta.	Kehittämisyhtiöt ja kuntien elinkeinopalvelut yhteistyössä Etelä-Savon kauppakamarin ja yrittäjien kanssa.
<ul style="list-style-type: none">Kansallista ja kansainvälistä TKI-rahoitusta hyödynnetään maakunnassa hyvin vähän ja osaaminen hankkeiden valmisteluun lepää kapeilla hartioilla.Maakuntaan kohdistuu vähän kansainvälisiä TKI-investointeja.	5. Koko joukkue nousee kansainväliselle sarjatasolle Noususuuntainen EU:n ohjelmarahoitus ja muu kansainvälinen TKI-rahoitus, mikä auttaa myös kansainvälisten osaajien sijoittumisessa ja kv. pelikentälle aktiivisemmassa sijoittumisessa.	V. Toimijoiden yhteistyönä Etelä-Savoon toimenpideohjelma 'Etelä-Savo takuu' yritysten, oppilaitosten ja tutkimuslaitosten osaajien ja osaamisen kysynnän ja tarjonnan kohtauttamiseen.	ELY-keskus yhteistyössä Etelä-Savon koulutuscentän ja tutkimuslaitosten kanssa
		VI. Maakunnan jatkuvan oppimisen monipuoliset muodot ja pitkäjänteinen maakunnan oppimis- ja tutkimusympäristöjen kehittäminen.	Alueen korkeakoulut, tutkimuslaitokset ja toisen asteen oppilaitokset
		VII. Vahvempi klusteriyhteistyö kärkialoilla maakunnassa, kansallisesti ja kansainvälisesti.	Etelä-Savon maakuntaliitto
		VIII. Alueen monialaisen pk- ja mikroyrityskentän mahdollisuuksien tunnistaminen ja tuki vihreässä siirtymässä (ml. sosiaaliset innovaatiot), eri alojen onnistumiset esille.	Etelä-Savon maakuntaliitto
		IX. Kansainvälisesti kovatasoisten hakemusten valmistelun aktivointi ja tuki yhteistyössä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten kesken	Etelä-Savon maakuntaliitto yhteistyössä erit. MUC, LUKE ja XAMK
		X. Kv-osaajien rekrytointiin ja sijoittumiseksi alueelle rakennetaan yhdessä kuntien, yritysten, järjestöjen ja koulutustoimijoiden kanssa ”avaimet käteen” -paketti.	Etelä-Savon ELY-keskus ja kunnat

TIEKARTAN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET

Haasteelliset ajat pakottavat uudistumaan. Viime vuosikymmenen aikana Suomen kansallinen kilpailukyky suhteessa useisiin verrokkimaihin heikkeni, ja Suomi jäi jälkeen myös tutkimus- ja kehittämistoiminnan panostuksissa. Samaan aikaan globaalit kriisit ja kestävyysmurros haastavat niin valtioita, alueita kuin yrityksiä etsimään omia menestystekijöitä talouden vihreässä siirtymässä.

Suomessa kansallinen yksimielisyys näyttää löytyneen uudelleen siitä, että panostukset osaamiseen ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan (TKI) on se voittava pelitaktiikka, jolla voidaan taas menestyä kansainvälisissä peleissä ja löytää uutta suuntaa Suomelle. Parlamentaarinen TKI-työryhmä linjasi maaliskuun alussa loppuraportissaan rahoituksen suuntaamisesta. Tavoitteena on kasvattaa tutkimus- ja kehittämismenojen osuus bruttokansantuotteesta nykyisestä vajaan 3 prosentista kunnianhimoiselle 4 prosentin tasolle. Tavoitteena on koko TKI-järjestelmämme kokonaisvaltainen ja pitkäjänteinen kehittäminen, mikä kannustaa kaikkia toimijoita sitoutumiseen ja investointeihin. Julkisen sektorin euron panostuksen lisäyksellä tavoitellaan yksityisellä sektorilla vastaavasti kahden euron lisäystä. Lisäksi TKI-politiikkaa halutaan suunnata edistämään vihreää siirtymää.

TUTKIMUS-, KEHITTÄMIS- JA INNOVAATIOTOIMINNALLA (TKI-toiminta) tarkoitetaan **systemaattista toimintaa tiedon lisäämiseksi ja tiedon käyttämistä uusien sovellusten löytämiseksi**. Toisin sanoen toiminnan tavoitteena on jotain oleellisesti uutta. Tutkimus- ja kehittämistoimintaan sisältyy niin perustutkimus, soveltava tutkimus sekä kehittämistyö. Innovaatiotoiminnalla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, jotka tuottavat tai joiden tavoitteena on tuottaa uusia tai parannettuja tuotteita, palveluita tai prosesseja, joilla on kaupallista arvoa. (OECD/Eurostat 2018)

Kansallinen strategia näyttää vihdoin muotoutuneen, mutta miten on alueiden laita? Suomessa on vain yksi maakunta, Pohjois-Pohjanmaa (5 %), joka ylittää kansallisen 4 %:n T&K-panostusten tason BKT:sta. Pirkanmaa saavutti 4 %:n tason vuonna 2021, ja Uusimaa saavuttaa sen todennäköisesti lähivuosina. Suomessa on kuitenkin 9 maakuntaa, jotka eivät yllä edes 2 prosenttiin ja suurin osa niistä ei edes yhteen prosenttiin. Etelä-Savo on yksi näistä alle prosentin maakunnista.

Etelä-Savossa on tartuttu haasteeseen ja ryhdytty tekemään TKI-toiminnan tiekarttaa. Kyse on toiminnallisen pelitaktiikan hiomisesta Etelä-Savon ja sen elinkeinoelämän uudistumiseksi ja TKI-toiminnan kunnianhimon tason nostamiseksi. Etelä-Savolla on kaikki mahdollisuudet nousta maakuntien yllättäjäksi tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa.

Muuttuvan toimintaympäristön uudet mahdollisuudet tulee tunnistaa ja hyödyntää niin yrityksissä kuin laajemmin koko Etelä-Savon alueella. Globaali toimintaympäristö ja kansainväliset yhteistyösuunnat ovat Venäjän aloittaman hyökkäyssodan myötä muuttuneet merkittävästi. Samaan aikaan erityisesti kaksoisiirtymä (vihreä ja digitaalinen siirtymä) haastaa myös Etelä-Savoa nopeisiin toimiin. Etelä-Savon maakuntastrategiassa 2030 ja maakuntaohjelmassa 2022–2025 yksi neljästä keskeisestä painopistealueesta on uudistuva elinkeinoelämä ja TKI-toiminnan vauhdittaminen. Yritystoiminnan kilpailukyvyyn kasvattamisessa ovat avainasemassa digitalisaation, innovatiivisten teknologioiden ja tuotanto-palveluprosessien täysimääräinen hyödyntäminen. Uudistumista ja alueen vahvuuksiin pohjautuvaa kehittämistyötä ja kärkiosaamisten skaalaamista uusille aloille vauhditetaan älykkään erikoistumisen strategialla. Etelä-Savossa älykkään erikoistumisen strategian painopisteet vuosille 2022–2027 ovat metsä, vesi, ruoka, matkailu ja hyvinvointi. Strategian toimeenpano konkretisoituu TKI-toiminnaksi sekä yliopistojen ja tutkimuslaitosten perusrahoituksen että muun muassa EAKR- ja JTF-hankerahoituksen sekä kilpaillun kansainvälisen TKI-rahoituksen kautta. Maakunnassa on panostettu vahvasti kärkialoilla jo tähän mennessä TKI-infrastruktuuriin ja kehitysalustoihin. Näitä olemassa olevia vahvuuksia on tärkeä kehittää systemaattisesti, pitkäjänteisesti ja elinkeinoelämälähtöisesti myös jatkossa. Lisäksi on tärkeä tunnistaa jatkuvasti uusia kasvun mahdollisuuksia ja rakentaa uusia vahvuuksia.

Etelä-Savon maakuntastrategiassa linjataan tavoitteeksi myös osaamistason nousu: vuonna 2030 Etelä-Savon väestön koulutustaso on noussut ja entistä harvempi jää ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa. Korkeakoulutettujen osuus väestöstä on kasvanut ja maakunnasta löytyy helposti korkeatasoisia osaajia erityisesti

strategisten kärkialojen ja TKI-kehittämislustojen tarpeisiin. Maakuntastrategiassa on asetettu mitattavat tavoitteet mm. yritysten T&K-menojen osuudelle alueen BKT:sta, yritysten T&K-henkilöstön määrälle sekä korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuudelle 15 vuotta täyttäneistä. Lähtötilanteesta T&K-menojen suhde bruttokansantuotteeseen on Etelä-Savossa 0,9 % (koko maa 2,8 %), tavoitteen ollessa 4 %. Erityisesti yritysten T&K-menojen sekä Business Finlandin innovaatorahoituksen käytön osuus on maakunnassa ollut viime vuosina matalalla tasolla.

Etelä-Savossa on tunnustettu haasteita TKI-toiminnalle, kuten TKI-resurssien niukkuus, joka näkyy yrittäjien osalta ajankäyttöllisinä haasteina, osaamisen ja osaajien puutteina sekä rahoituksen haasteina varsinkin uusien startup -teknologiayritysten liiketoiminnan käynnistämisen osalta. Lisäksi ongelmana on TKI-toimijakentän hajanaisuus ja yksittäisiin TKI- ja yrityspalvelupolkuihin liittyvät pulmat. Etelä-Savon TKI-toiminnassa koostuu myös yrityskentän pienuus, jossa samat kehityshaluiset yritykset ovat mukana useissa erityisesti oppilaitosvetoisissa hankkeissa. Kansainvälisen TKI-rahoituksen kotiuttamisessa riittää vielä parannettavaa ja alueella on nähty tarvetta kasvattaa EU-instrumentteihin liittyvää osaamista.

Muun muassa edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja haasteisiin vastaamiseksi Etelä-Savon maakuntaan on laadittu maakunnallinen TKI-tiekartta. Maakunnassa on todettu tarpeelliseksi vahvistaa TKI-yhteistyötä yritysten, korkeakoulujen, tutkimus- ja oppilaitosten ja muiden sidosryhmien kesken. TKI-toiminnassa tarvitaan lisää ja vahvempaa yhteistyötä erityisesti yritysrajoissa.

Tämä Etelä-Savon TKI-tiekartta luo suuntaviivat kestäväan kasvuun ja hyvinvointiin sekä TKI-toiminnan määrän ja kunnianhimon tason nostoon maakunnassa. Tiekartan aikajänne ulottuu maakuntastrategian tavoin vuoteen 2030. TKI-tiekartta konkretisoi maakunnan Älykkään erikoistumisen strategian toimenpiteiksi.

PÄÄTAVOITE: Etelä-Savon TKI-toiminnan kunnianhimoinen nousu

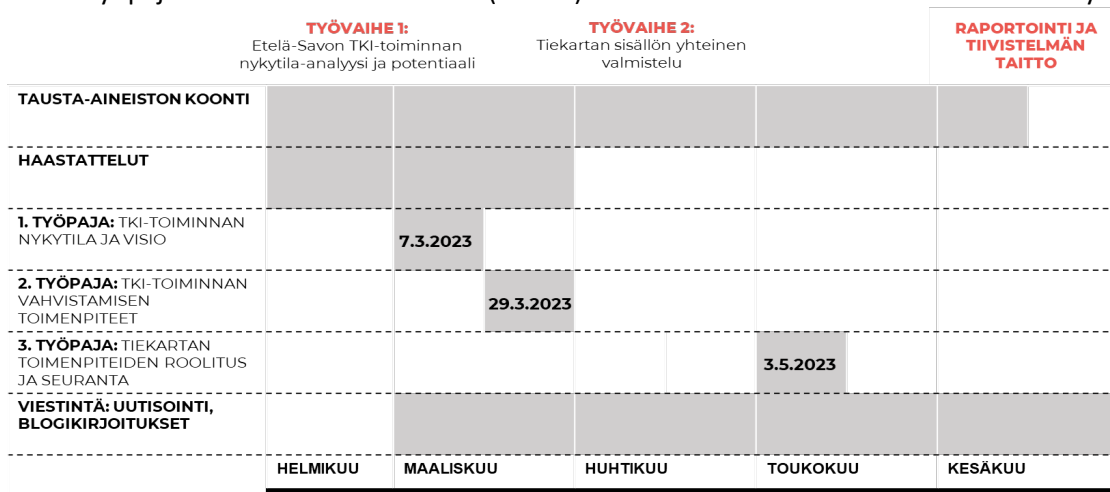
Joukkuepelin ansiosta Etelä-Savon T&K-menojen osuus BKT:sta kasvaa neljään prosenttiin ja erityisesti yritysten suhteellinen osuus panoksista kasvaa. Etelä-Savossa TKI-rahoitus ja toimenpiteet suunnataan vaikuttavasti kestäväan kasvuun.

4 %

T&K-menot BKT:sta

1

Etelä-Savon TKI-tiekartta on laadittu maakuntaliiton johtaman ydinryhmän tuella, pohjautuen TKI-toimintaympäristön tilastolliseen ja laadulliseen analyysiin, ja kuullen laajaa joukkoa maakunnan TKI-toimijoita kolmessa työpajassa. Alla olevassa kuvassa (kuva 1) on koottu tiekartan laatimisen keskeiset työvaiheet.

Kuva 1. TKI-tiekartan laatimisen keskeiset työvaiheet.

¹ Huom! Tarkempien tulkintojen tekeminen T&K-menojen kehityksen suunnasta vaatii kansallista tilastointia tarkempaa selvitystä alueen T&K-panostusten todellisesta alueellisesta jakautumisesta. Nykyinen tilastointi ei riittävällä tavalla huomioi yliopistokeskusmaakuntien ja Etelä-Savon kaltaisen pienyritysvaltaisen maakunnan T&K-menoja.

TEEMAT JA TOIMENPITEET

TKI-tiekartta pitää sisällään viisi pääteemaa, jotka pohjautuvat Etelä-Savon nykytila-analyysissä tunnistettuihin keskeisiin TKI-toiminnan haasteisiin ja kipupisteisiin, joita on avattu tarkemmin liitteessä (ks. liite ”Nykytila-analyysi”). Jokaisen teeman osalta on kuvattu tiiviisti keskeiset Etelä-Savon lähtökohdat ja haasteet, tavoiteltu muutos sekä tunnistetut ratkaisut ja niiden vastuut.

1. Pelitaktiikka yritysvetoiseksi ja laajemmille hartioille

TKI-tiekartan päätavoitteen saavuttamiseksi Etelä-Savossa pelitaktiikka on muutettava yritysvetoisemmaksi. T&K-menojen lisääminen ja tavoitteet edellyttää sitä, että yritykset panostavat Etelä-Savossa laajemmin ja vahvemmin uudistumiseen ja TKI-toimintaan. Tämä vaatii maakunnassa vahvempaa TKI-toiminnan koordinaatiota, yritysten tarpeiden laajaa tunnistamista ja kuulemista sekä panostamista yrittäjyyden ja sen edellytysten vahvistamiseen.

KESKEISET HAASTEET:

T&K-toimintaan ei panosteta riittävästi erityisesti Etelä-Savon yrityksissä.
TKI-toiminnan merkitys ei näy ja kuulu, eikä maakunnassa ole riittävää yhteistä koordinaatiota.
TKI-toiminta on julkisvetoista.

TAVOITELTU MUUTOS:

Yrittäjyyttä tukeva toimintaympäristö ja yhteisö, jossa yritykset ohjaavat vahvemmin maakunnan TKI-toimintaa.

RATKAISUT:

- Maakunnan ”TKI-iskuryhmä” ja pyöreä pöytä.** Perustetaan Etelä-Savoon TKI-iskuryhmä ja pyöreä pöytä, joka ottaa näkyvämmiin vastuun maakunnan TKI-toiminnan vahvistamisesta, koordinaatiosta ja viestinnästä (ks. tarkemmin myös luku ”Seurannan ja yhteistyön toimintamalli”, jossa on kuvattu seurantaa ja TKI-tiekartan koordinaatiota). Iskuryhmällä on tärkeä rooli TKI-tiekartan toteutuksessa ja seurannassa, mikä tarkoittaa tilannekuvan piirtämistä maakunnan TKI-toiminnasta sekä tilastojen että laadullisten signaalien avulla. Lisäksi viestinnällä on tärkeä merkitys TKI-toiminnan sanoittamisessa ja esille nostamisessa maakunnassa ja tarkoittaa esimerkiksi yritystarinoiden esille tuomista. Koordinaatiossa on erityisen tärkeää osallistaa alueen toimijoita mukaan keskusteluun TKI-tiekartasta ja sen toimenpiteistä. Tämä koskee esimerkiksi klusteritoiminnan koordinaatiota maakunnassa sekä yhteistyötä ja keskustelua kansallisten toimijoiden kanssa TKI-toimenpiteissä. Lisäksi koordinaatiossa korostuu poliittisten päättäjien sitouttaminen ja vaikuttaminen ja edunvalvonta kansallisesti. Yritysvetoisuuden vahvistaminen maakunnassa edellyttää sitä, että myös koordinaatiossa on vahva yritysedustus ja yrityksiä kuullaan sekä hyödynnetään olemassa olevia verkostoja yritysten tarpeiden kokoamisessa, hankevalmistelussa sekä yhteisen ennakointitoiminnan vahvistamisessa ja toimenpiteiden toteutuksessa.

VASTUU: Koordinaatio Etelä-Savon maakuntaliitto yhteistyössä ELY-keskus. Yritysyhteistyössä erityisesti Kasvukillan toimijaverkosto, Etelä-Savon kauppakamarin valiokunnat, yrittäjäjärjestöt, MTK.

- II. **Maakunnallisen startup- ja opiskelijayrittäjyyden vahvistaminen sitä tukevien palveluiden, fyysisten tilojen ja yhteisön tuen avulla.**² Etelä-Savossa startup-, opiskelija- ja uusyrityspalveluiden konseptia kehitetään maakunnalliseksi ja kootaan rahoitus tiloihin ja yhteiseen maakunnalliseen koordinaatioon. Pohjana toimivat aikaisemmat kokemukset ja toimintamallit Karage-toiminnasta ja esim. XAMKin *ship Akatemiasta. Samalla erit. kaupungeissa ja kunnissa vahvistetaan ja laajennetaan yrittäjyys- ja tiedekasvatukseen liittyviä toimenpiteitä.

VASTUU: Koordinaatio Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK yhteistyössä koko Etelä-Savon koulutuskentän ja elinkeinotoimijoiden kanssa: kaupungit, kehittämissyhtiöt ja kuntien elinkeinopalvelut, uusyrityskeskukset, opiskelijayhdistykset (esim. Patteri ES ry), Mikkelin yliopistokeskus MUC, toisen asteen oppilaitokset Esedu, Samiedu, Spesia, STEP-koulutus, Diakonia-ammattikorkeakoulu (Diak), Etelä-Savon kaupunkamari, Etelä-Savon yrittäjät, Osuuspankki ja Osuuskauppa Suur-Savo.

2. TKI-aktiivisuuden vahvistaminen yrityksissä

Etelä-Savossa puolustuspelejä ja reagointia ei riitä, vaan tavoitteet T&K-menojen kasvattamiseksi vaativat huomattavaa aktivointia erityisesti yrityksissä ja huomion kohdistamista vihreän siirtymän mahdollisuuksiin tarttumiseen. Erityisesti mikro- ja pk-yritykset tarvitsevat lähitukea näissä pyrkimyksissä. Alueen moninaisen yrittäjäkentän TKI-toiminnan potentiaali on tunnistettava ja mahdollisuuksien hyödyntämistä on tuettava maakunnassa laaja-alaisesti vahvistamalla palveluihin ohjausta ja yritysten henkilökohtaista tukea.

KESKEISET HAASTEET:

Yritysten matalat T&K-panostukset ja aktiivisuus sekä vähäinen kasvuyritysten määrä.

TKI-toimintaan liittyvät palvelut ja toimijat tunnetaan heikosti ja koetaan vaikeasti lähestyttävänä ja hyödynnettävänä.

TAVOITELTU MUUTOS:

Kehityshaluisten ja -kykyisten yritysten verkoston vahvistuminen maakunnassa. Maakunnassa tunnistetaan kehityshaluiset ja -kykyiset yritykset ja tarpeisiin haetaan nopeasti ratkaisuja. Yritysten T&K-panostukset kasvavat.

RATKAISUT:

- III. **Vahvistetaan yhteistä palvelunohjausta maakunnassa.** Maakunnassa vahvistetaan ohjausta TKI-toiminnan palveluiden piiriin. TKI-palvelutarjottimen avulla kootaan palvelut ja rahoitus helposti lähestyttäväksi ja tartuttavaksi myös pienemmille yrityksille (vrt. Team Finland -toimintamalli). Tämä koskee myös korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja oppilaitosten tarjontaa ja palveluiden kokoamista palvelutarjottimelle. Tukea ja viestintää kohdennetaan tarkemmin kohderyhmittäin. Yrittäjyyteen ja TKI-toimintaan liittyviä palveluita tuodaan myös vahvemmin opintojen sisään ja esimerkiksi yrityksen perustamisen yhteyteen. Palveluita tuodaan yrityksen elinkaaren eri nivelvaiheisiin laajemmin tarjolle ja yritysten tietoisuuteen. Yksi esimerkki toimintamallista on Kasvu Openin Keski-Suomessa toimivat Seed Village -ohjelmat³, joiden kautta kasvuhaluiset yritykset saavat tukea, verkostoja ja vahvistettua tutkimusyhteistyötä. Julkisten palveluiden ja rahoituksen palvelunohjauksen

² Opiskelijayrittäjyyden olemassa olevaa sosiaalista infrastruktuuria ja kehittämistä Etelä-Savossa on kuvattu Mari Kirjavaisen blogissa, Kirjavainen 2023: [Opiskelijayrittäjyys Etelä-Savon uudistumisen voimavarana - Etelä-Savon Maakuntaliitto \(esavo.fi\)](https://www.esavo.fi/tyo-ja-tyo-oppiminen/2023/05/08/opiskelijayrittajyys-etela-savon-uudistumisen-voimavarana-etela-savon-maakuntaliitto-esavo-fi)

³ <https://kasvuopen.fi/seed-village/>

kehittämisessä kiinnitetään lisäksi erityishuomio lean-periaatteisiin (asiakasprosessin sujuvuus ja tiedon kulku, rahoituspäätösten ja luvitusten nopeus sekä ohjaus tarkoituksenmukaisten rahoitusinstrumenttien piiriin).⁴

VASTUU: Koordinaatio Etelä-Savon ELY-keskus. Yhteistyössä erit. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK, Mikkelin yliopistokeskus MUC, toisen asteen oppilaitokset, tutkimuslaitokset, kuntien elinkeinoyhtiöt ja -palvelut, Etelä-Savon kärkiklusterit.

- IV. **Vahvistetaan alueen elinkeinopalveluissa ”jalkatyötä” ja kohdennetaan resursseja kehityshaluisten yritysten ja tarpeiden tunnistamiseksi ja tukemiseksi.** Vahvistetaan jalkatyötä kehityshaluisten yritysten ja niiden tarpeiden tunnistamiseksi sekä tarjotaan yrityksille keinoja tarttua TKI-toiminnan vahvistamiseen matalalla kynnyksellä (esimerkiksi Kasvukillan toiminnan kaltaisten tapaamisten kautta vahvistetaan tietoisuutta TKI-palveluista). Erityisesti elinkeino- ja kehitysyhtiöt ja kuntien elinkeinopalvelut ovat avainasemassa tunnistamaan alueen yritysten kehitystarpeita ja viestimään myös tarjolla olevasta tuesta eteenpäin. Resursseja kohdennetaan erityisesti yritysten omistaja- ja murrosvaiheissa olevien yritysten kasvuhaluisuuden vahvistamiseen ja tukemiseen.

VASTUU: Kehittämissyhtiöt ja kuntien elinkeinopalvelut sekä uusyrityskeskus yhteistyössä Etelä-Savon kauppakamarin ja yrittäjien kanssa.

3. T&K-osaajien veto- ja pitovoiman vahvistaminen

Kolmas pääteema liittyy ennen kaikkea huoleen maakunnan tulevaisuuden osaamisesta ja osaajista ja niiden houkutteluun ja pysyvyyteen Etelä-Savossa. Maakunnassa on jo nykyisin pula T&K-osaajista ja näkymä tulevaisuuteen on hyvin heikko, ellei maakunnan toimijat tartu yhteisesti tämän näkymän muuttamiseen. Etelä-Savo tarvitsee yhteisen tahtotilan ja takuun siihen, että osaajille löydetään mahdollisuudet rakentaa tulevaisuus maakunnassa.

KESKEISET HAASTEET:

Maakunta menettää osaamista. Väestö vähenee, koulutustaso on maan keskiarvoa matalampi ja osaamisperusteinen maahanmuutto on vähäistä.

TAVOITELTU MUUTOS:

Maakunnassa tehdään yhteistyötä julkisen sektorin, oppilaitosten, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten sekä yritysten kesken yhteistyötä osaajien houkuttelussa. Etelä-Savon osaamistaso on noussut ja maakunnassa panostetaan laajalaisesti jatkuvaan oppimiseen, houkutteleviin oppimis- ja tutkimusympäristöihin ja T&K-osaamiseen.

⁴ Palveluohjaukseen kokonaisuuteen tulee vaikuttamaan myös TE2024-uudistus, jonka myötä TE-palvelut siirretään kunnille tai useammasta kunnasta muodostuville työllisyysalueille, joiden työvoimapohjan on oltava vähintään 20 000 henkilöä.

RATKAISUT:

- V. **Valmistellaan toimijoiden yhteistyönä Etelä-Savoon toimenpideohjelma 'Etelä-Savo takuu', jonka tavoitteena on vahvistaa yritysten, oppilaitosten ja tutkimuslaitosten osaajien ja osaamisen kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa.** Osana toimenpideohjelmaa resursoidaan ohjelmakoordinaattorin toimintaan, joka toimii linkkinä yritysten ja korkeakoulujen ja oppilaitosten välillä ja vastaa mm. yritysten kesätyö-, harjoittelu- ja opinnäytetyöpaikan koordinoinnista sekä järjestää opiskelijoille yritysvierailuja. Ohjelmassa rakennetaan nuorille väyliä yrittäjyyteen, kohtautetaan opiskelijat ja yrittäjät ja tuetaan yrityksiä jatkajien löytämisessä. Lisäksi tuetaan yrittäjien kansainvälistymisvalmiuksia ja lisätään valmiuksia työllistää kansainvälisiä osaajia. Tässä esimerkkinä ratkaisusta on ”Tulevaisuuden osaajat Lahteen -ohjelma”, jossa on mukana Lahden ammattikorkeakoulu, LUT-yliopisto sekä 30 alueen yritystä, Lahden Teollisuusseura, Päijät-Hämeen liitto ja Lahden kaupunki.

VASTUU: Valmisteluvastuu ELY-keskus yhteistyössä koko Etelä-Savon koulutuskentän ja tutkimuslaitosten kanssa: Mikkelin yliopistokeskus MUC, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK, Diakonia-ammattikorkeakoulu (Diak), Esedu ja muut toisen asteen oppilaitokset sekä Luonnonvarakeskus LUKE. Mukana lisäksi Etelä-Savon maakuntaliitto, kaupungit, kuntien elinkeinoyhtiöt ja -palvelut, Etelä-Savon kauppakamari, Etelä-Savon yrittäjät.

- VI. **Kehitetään maakunnan jatkuvan oppimisen monipuolisia muotoja ja vahvistetaan pitkäjänteisesti maakunnan oppimis- ja tutkimusympäristöjä.** Korkeakouluissa ja oppilaitoksissa panostetaan opetuksessa, koulutuksessa ja tutkimuksessa työelämän tarpeisiin, vahvistetaan opetuksen ja TKI-toiminnan välistä yhteyttä. Tämä tarkoittaa pitkäjänteisen T&K-toiminnan turvaamista ja jatkuvan oppimisen TKI-muotoista toteutusta. Maakunnassa vahvistetaan tutkimusryhmien rahoituksen pitkäjänteisyyttä ja työsuhteiden jatkopolkuja, mikä edesauttaa vakituisten TKI-työsuhteiden syntymistä. Toisen asteen oppilaitoksilla on jatkuvan oppimisen muotojen kehittämisessä Etelä-Savossa myös erityisen vahva rooli. Hyvä esimerkki foorumista ja kanavasta on Esedun työelämäfoorumit sekä oppilaitosten kummitoiminta ja mentorointi, joiden kautta tarjonnasta ja osaamisen vahvistamisesta voidaan viestiä ja tarjontaa tuoda esille. Yhtenä esimerkkinä nousi esille tarve rakentaa oppilaitosten kesken yhteistyönä työelämälähtöinen innovaatio- ja liiketoimintaosaamisen ohjelma yrityksille. Osana ohjelmaa voitaisiin tehdä yrityksille myös paremmin tunnetuksi alueen oppimis- ja tutkimusympäristöt.

VASTUU: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK, Mikkelin yliopistokeskus MUC, Diakonia-ammattikorkeakoulu (Diak), LUKE, toisen asteen oppilaitokset Esedu, Samiedu, Spesia, STEP-koulutus, sekä Mikkelin kesäyliopisto.

4. Joukkuepelaamisen vahvistaminen maakunnan strategisilla kärkialoilla

Etelä-Savolla on kaikki mahdollisuudet näkyä kokoaan suurempana maailmalla. Etelä-Savolla on monia ympäristöön ja paikallisiin piirteisiin liittyviä ainutlaatuisia tekijöitä, jotka on nostettu myös älykkään erikoistumisen strategian kärkeen. Näitä ovat metsä, vesi, ruoka ja matkailu, joihin liittyy huomattavaa kansainvälisen tason osaamista. Korkeakouluilla on merkittävä rooli maakunnan TKI-toiminnassa, mikä tukee edellä mainittuja vahvuuksia. Vihreän siirtymän rahoitus- ja liiketoimintamahdollisuudet ovat valtavat: Arviot vuotuisista investoinneista globaalisti vuoteen 2050 mennessä jopa noin 4 000 miljardia dollaria. Näiden investointien mahdollisuudet on tunnistettava Etelä-Savossa. Maakunnassa tulee tehdä entistä vahvempaa yhteistyötä maakunnan strategisilla kärkialoilla ja nostettava vahvuudet näkyvämmiin esille, samalla kun joukkuepelaamisessa huomioidaan eri alueiden ominaispiirteet ja se, että joustavia ja tehokkaita paikallisia toimintamalleja räätälöidään tarpeen mukaan.

KESKEISET HAASTEET:

Vihreän siirtymän mahdollisuuksiin ei ole maakunnan yrityksissä tartuttu laajasti.

Etelä-Savo ei näy kärkialoillaan (metsä-, vesi-, ruoka-, matkailu- ja hyvinvointiosaaminen) riittävästi.

Kehittämishajelmista ja projekteista syntyy liian vähän yrityksiä ja kaupallistettavaa liiketoimintaa.

TAVOITELTU MUUTOS:

Maakunnan sisäisen ja ulkoisen yhteistyön tuloksena eri aloilla on syntynyt pitkäjänteisiä TKI-yhteistyön kumppanuuksia (erit. metsä-, vesi-, ruoka-, matkailu- ja hyvinvointiosaaminen), joiden avulla vihreän siirtymän TKI-yhteistyön mahdollisuudet tunnustetaan entistä paremmin ja biotalouden arvonlisäys kasvaa.

RATKAISUT:

- VII. Klusteriyhteistyötä vahvistetaan kärkialoilla maakunnassa, kansallisesti ja kansainvälisesti.** Vahvistetaan yhteistä palvelutarjontaa klusterien yrityksille mm. digitaalisten innovaatiohubien kautta ja vahvistetaan verkostoja kansallisiin ja EU:n keskeisiin TKI-ohjelmiin ja instrumentteihin (mm. Business Finlandin ekosysteemirahoitus, ekosysteemisopimuskaupunkien yhteistyö, EU:n digikompassi, Eurooppalaiset digitaaliset innovaatiohubit (EDIH) ja tutkimusinfrastruktuurit). Palvelunohjausta ja kohdennusta toteutetaan ja kohdennetaan klustereittain siten, että klusterivetäjän tueksi vahvistetaan resurssia palvelunohjaukseen ja yritysytteistyöhön. Vahvistetaan maakunnan TKI-ympäristöjen toimintaan liittyvää markkinointi- ja kaupallistamisosaamista hankkeissa syntyvien tulosten kaupallistamiseksi.

VASTUU: Koordinaatio Etelä-Savon maakuntaliitto yhdessä Etelä-Savon klusteriorganisaatioiden, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa.

- VIII. Tunnistetaan ja tuetaan alueen monialaisen pk- ja mikroyrityskentän mahdollisuuksia vihreässä siirtymässä (ml. sosiaaliset innovaatiot) ja nostetaan onnistumisia eri aloilta esille.** Toteutetaan selvitys Etelä-Savon vihreän siirtymän potentiaalista pk-yrityksissä ja laajemmin maakunnassa. Konkretisoidaan esimerkkien kautta digivihreän siirtymän mahdollisuuksia erityisesti maakunnan tuotannollisille yrityksille.

VASTUU: Koordinaatio Etelä-Savon maakuntaliitto. Yhteistyössä Etelä-Savon yrittäjät, korkeakoulut, tutkimuslaitokset.

5. Koko joukkueen nousu kansainväliselle sarjatasolle

Etelä-Savossa on vahvistettava suoraan kilpaillun TKI-rahoituksen ja EU:n ohjelmärahoituksen saantia. Maakunnassa tulee rakentaa pitkäjänteisesti osaamista kansainvälisten hankkeiden hakemiseen ja valmisteluun sekä määriteltävä selkeästi kansainväliset pelit, joissa halutaan olla mukana. Lisäksi maakunnan toimintaympäristön tulee tukea nykyistä paremmin kansainvälisten osaajien sijoittumista ja investointeja.

KESKEISET HAASTEET:

Kansallista ja kansainvälistä TKI-rahoitusta hyödynnetään maakunnassa hyvin vähän ja osaaminen hankkeiden valmisteluun lepää kapeilla hartioilla. Maakuntaan kohdistuu vähän kansainvälisiä TKI-investointeja.

TAVOITELTU MUUTOS:

Noususuuntainen EU:n ohjelmärahoitus ja muu kansainvälinen TKI-rahoitus, mikä auttaa myös kansainvälisten osaajien sijoittumisessa ja kv. pelikentälle aktiivisemmassa sijoittumisessa.

RATKAISUT:

- IX. **Kansainvälisesti kovatasoisten hakemusten valmistelun aktivointi ja tuki yhteistyössä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten kesken.** Vahvistetaan osaamista suoraan kilpaillun TKI-rahoituksen ja EU:n ohjelmärahoituksen hakemiseen ja tuetaan eri toimijoita mukaan kansallisiin ja kansainvälisiin konsortioihin. Tässä yhteydessä selvitetään mahdollisuutta resursoida yhteistä hankevalmistelua maakunnassa. Samalla alueen rahoitusasiantuntijoiden aktiivista tiedonvaihtoa ja mentorointia kokeneiden toimijoiden avulla vahvistetaan. Varmistetaan myös maakunnan eri toimijoiden kyky valmistella ja jättää EU-rahoitushakemuksia (ml. kielikysymys). Kansainvälisten hankkeiden jatkuvuus ja jatkopolut varmistetaan tukemalla erityisesti kansainvälisissä hankkeissa toimivien osaajien mahdollisuuksia jatkaa tutkimus- ja kehitystoimintaa Etelä-Savossa. Lisäksi kehitetään ja vahvistetaan korkeakoulujen (ml. yliopistokeskuksen ja sen emo-yliopistojen) kansainvälisten verkostojen näkyvyyttä ja vaikuttavuutta maakunnassa. Kansainvälisissä hankevalmisteluissa tuetaan uusien yhteistyösuuntien etsinnässä ja yrityksiä uusien markkinoiden tunnistamisessa muuttuneessa kansainvälisessä tilanteessa.

VASTUU: Etelä-Savon maakuntaliitto erillishankkeen tukemana, edelläkävijät ja kokeneet tahot "mentoreina" alueen muille toimijoille.

- X. **Vahvistetaan työperäistä maahanmuuttoa. Kansainvälisten osaajien rekrytointiin ja sijoittumiseen alueelle rakennetaan yhdessä kuntien, yritysten, järjestöjen ja koulutustoimijoiden kanssa "avaimet käteen" -paketti asumisesta ja peruspalveluista alkaen harrastuksiin ja elämisen mahdollisuuksiin Etelä-Savossa.** Työssä hyödynnetään erityisesti Talent Boost -ohjelmaa, joka nykyisellään ei näy alueellisena toimintana. Lisäksi maakunnassa vahvistetaan tukea maakunnan kansainvälisesti verkostoituneiden kärkitutkimusryhmien ja -toimijoiden pitkäjänteiseen TKI-toimintaan.

VASTUU: Koordinaatio Etelä-Savon ELY-keskus ja kunnat. Yhteistyössä laajasti alueen muut toimijat: paikalliset järjestöt, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK ja kasvukilta, Mikkelin yliopistokeskus MUC, Luonnonvarakeskus LUKE, Diakonia-ammattikorkeakoulu (Diak), Esedu, Samiedu, Spesia, Etelä-Savon kauppakamari, Etelä-Savon yrittäjät, Etelä-Savon maakuntaliitto.

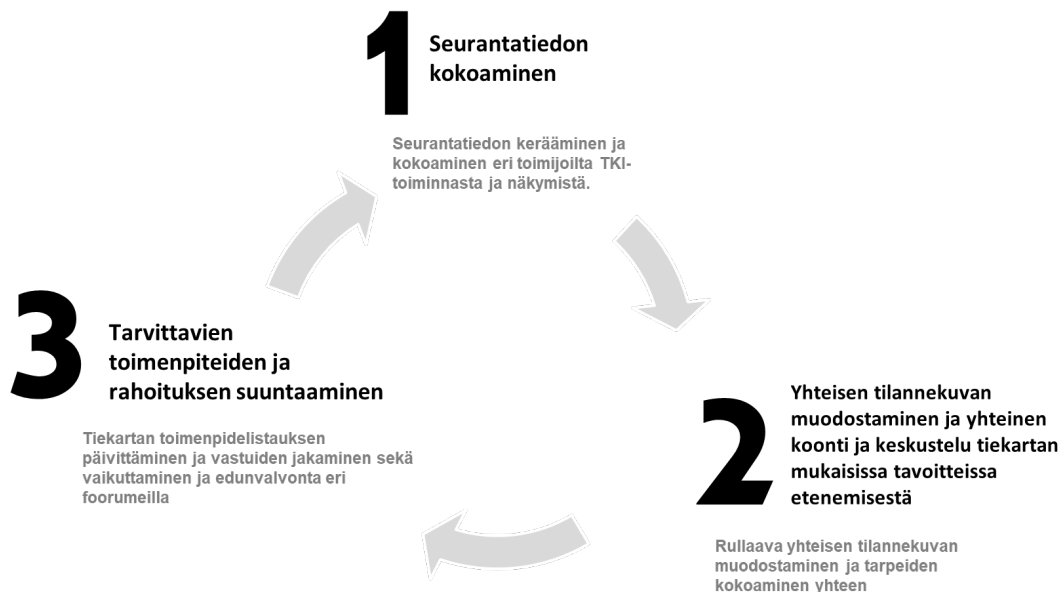
SEURANNAN JA YHTEISTYÖN TOIMINTAMALLI

Etelä-Savon TKI-tiekartan seurannan ja yhteistyön toimintamalli pohjautuu tiekartan laadinnassa tunnistettuun tarpeeseen koota TKI-toimijat yhteen. Tiekartan toteutuksen koordinaation tueksi perustetaan TKI-toiminnan pyöreän pöytä, jonka toimijat ja vastuut on kuvattu lyhyesti alla:

Toimijat:

- Etelä-Savon maakuntaliitto (koordinaatio, sihteeristö)
- Etelä-Savon ELY
- kiertävä puheenjohtajuus yrityksillä
- Etelä-Savon yrittäjäjärjestöt: kauppakamari, yrittäjät, MTK)
- Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK, Diakonia-ammattikorkeakoulu (Diak)
- Mikkelin yliopistokeskus MUC
- Kaupunki/kuntaedustus
- Tutkimuslaitokset
- Toisen asteen oppilaitosedustus (Samiedu, Esedu, Spesia, STEP-koulutus)
- Järjestöedustus

Toiminta ja vastuu:

1. Seurantatiedon kokoaminen

Seurantatieto ja tarpeet TKI-toiminnasta ja näkymistä kerätään ja kootaan säännöllisesti eri toimijoilta. Määrällisen tilannekuvan pohjalta ja sen tueksi tarvitaan tulkintaa ja analyysiä laadullisesta tilannekuvasta ja kehitysnäkymistä. Tulkinta perustuu tässä tiekartassa esitettyyn seurantamittaristoon sekä mittaristoa täydentäviin laadulliseen, eri toimijoilta kerättävään tietoon.

2. Yhteisen tilannekuvan muodostaminen ja yhteinen koonti ja keskustelu tiekartan mukaisissa tavoitteissa etenemisestä.

Yhteisen tilannekuvan kokoaminen on tärkeä tehdä rullaavasti pitkin tiekartan toteutusta. Tiivis katsaus vaikuttavuuden seurannasta tehdään vähintään kerran vuodessa. Rullaavasti on tärkeä tunnistaa yhdessä laajassa yhteistyössä uusia mahdollisuuksia ja tarttua niihin.

3. Tarvittavien toimenpiteiden ja rahoituksen suuntaaminen.

Tiekartan toimenpidelistausta päivitetään ja vastuita jaetaan tarpeen mukaan. Lisäksi rullaavan seurannan pohjalta tehdään tarvittavaa vaikuttamistyötä ja edunvalvontaa eri foorumeilla.

Seurantamittarit

Seurantamittareiksi on nostettu sellaiset indikaattorit, jotka mahdollistavat aluetasolla vertailun ja ovat merkitykseltään mahdollisimman ilmaisuvoimaisia. Suuri osa mittareista on myös kansallisen TKI-tiekartan mittareita, jotka ovat saatavilla myös maakunnallisella tasolla ja perustuvat pääosin avoimiin ja maksuttomiin julkisiin tietokantoihin.

Kansallisen TKI-tiekartan mittarit:

- T&K-menot/BKT, % (eriteltyinä yritysten ja julkisen sektorin menot), (Tilastokeskus)
- T&K-henkilöstön määrä, tutkimustyövuodet (Tilastokeskus)
- Koulutustaso, erit. korkeakoulututkinnon suorittaneiden määrä (Tilastokeskus)
- Ulkomaalaisten opiskelijoiden ja tutkijoiden määrä (Tilastokeskus)
- Horisontti -ohjelman kautta kotiutettava EU:n TKI-rahoitus (Business Finland EUTI), sekä muu ulkomainen TKI-rahoitus
- Tohtoreiden määrä ja tohtoreiden osuus T&K-työntekijöistä, muutos (Tilastokeskus, Vipunen)
- TKI-toiminnan kansainvälisyys (Migri:n myöntämät oleskeluluvat asiantuntijoille ja tutkijoille) (Migri)

Muut täydentävät aluetason mittarit:

- Tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen alueelle (Tilastokeskus, Vipunen)
- Ulkomaiset suorat sijoitukset (Business Finland / Invest in Finland)
- Etelä-Savon startupit & scaleupit (Dealroom)
- IPR-aktiivisuus (XAMK, IPR-Suomi)
- Viennin volyyymi ja vientiä harjoittavien toimipaikkojen määrä (Tulli)
- Biotalousstrategiaa, jossa huomio kohdistuu erityisesti biotalouden arvonlisäyksen kasvattamiseen. Arvonlisäys heijastaa erityisesti tavoitetta kasvattaa tuotteista saatavaa arvoa (korkean arvonlisän tuotteet ja palvelut). (Tilastokeskus / Luke)
- Kiertotaloustoimipaikkojen toimipaikkojen määrä, liikevaihto ja henkilöstömäärä (Indikaattorit kuvaavat kiertotalouden toteutumista yritysten ja työllisyyden näkökulmasta. Indikaattoriin on laskettu kiertotaloustoimialoiksi luokiteltavilla toimialoilla toimivien toimipaikkojen lukumäärä, liikevaihto ja henkilöstö). (Tilastokeskus, Kiertotalousliiketoiminnan indikaattorit)
- Alueelle sijoittuneet (TKI-)investoinnit (erillistyönä koottavaa tietoa; yhtenä tietopohjana voidaan hyödyntää esim. EK:n seuranta vihreän siirtymän investoinneista)

LIITTEET:

Nykytila-analyysi

Tiekartan taustaksi koottiin TKI-toiminnan näkökulmasta tiivis kooste Etelä-Savon nykytilasta hyödyntämällä erilaisia tilasto- ja dokumenttiaineistoja. Tilastotarkastelun tavoitteena oli tuoda Etelä-Savon maakunnan erityispiirteet ja nykytilan haasteet esille sekä vertailu suhteessa muihin maakuntiin.

Tilasto- ja dokumenttiaineiston täydentämiseksi toteutettiin avaintoimijahaastatteluja ja kartoitettiin sidosryhmien näkemyksiä Etelä-Savon TKI-toiminnan tulevaisuuden potentiaalista. Lisäksi tunnistettiin tiekartan keskeisiä sisältöjä ja tarpeita. Haastateltavien valinta tehtiin yhdessä Etelä-Savon maakuntaliiton kanssa. Nykytila-analyysin pohjaksi toteutettiin yksi fokusryhmähaastattelu (mukana Etelä-Savon Kauppakamarin, Mikkelin yliopistokeskuksen, XAMK:in ja Etelä-Savon maakuntaliiton edustajia). Yksilöhaastatteluja toteutettiin kaikkiaan 15 kpl, joista hieman yli puolet olivat yritysedustajia. Edustettuja organisaatioita olivat Etelä-Savon Yrittäjät + 7 eteläsavolaista yritystä, Etelä-Savon maakuntaliitto, Etelä-Savon ELY-keskus, Mikkelin kaupunki ja Miksei Mikkelä, XAMK sekä Luonnonvarakeskus LUKE.

Lisäksi tiekartan vaikuttavuuden ja viestinnän vahvistamiseksi suunniteltiin ja toteutettiin yhdessä maakuntaliiton kanssa TKI-tiekarttaan liittyvä blogikirjoitussarja. Kirjoittajiksi kutsuttiin Etelä-Savosta ja alueen ulkopuolelta asiantuntijoita avaamaan näkökulmia Etelä-Savolle tärkeistä TKI-tiekartan teemoista.

Haastattelujen pääviestit

Nykytila-analyysin yksi keskeinen huomio haastatteluista oli se, että TKI-toiminta ei näy eikä kuulu (riittävästi) maakunnassa. Myös julkisen TKI-rahoituksen tunnettuus on heikkoa. Taustalla tuotiin esille myös oman tiedeyliopiston puute, mikä näkyy maakunnassa.⁵ **TKI-toiminnan vahvistaminen on pitkälti julkisvetoista** ja lepää suurelta osin hankkeiden varassa, mikä on haastanut pitkäjärjenteistä koordinaatiota. Samalla vahvuutena nähdään alueen julkisten toimijoiden ja korkeakoulujen hankeosaaminen. Hankerahoituksella on isoja kerrannaisvaikutuksia TKI-toiminnan osajiin maakunnassa.

TKI-tiekartalla nähdään olevan tärkeä rooli maakunnan toimijoiden yhteistä tahto- ja tavoitetilaa. Muuten vaarana, että toiminta TKI-toiminnan vahvistaminen jää maakunnassa eri suunnilla liian pieneksi puuhasteluksi ja tulokset laihoiksi. Maakunnan mieliala koetaan taipuneen monilta osin alakuloiseksi ja tässä tärkeää on tunnelman kääntäminen valittelusta hyviin asioihin ja rakentavaan vuoropuheluun. Valituspuhe pitää saada loppumaan.

”Toimintaympäristö on ollut liian naulattu meillä täällä. Nyt ajattelua pitää avartaa ja saada heräämään, että nähdään vahvuudet uusin silmin ja meilläkin on mahdollisuus.”

Etelä-Savosta **puuttuu merkittävät veturiyritykset TKI-toiminnan näkökulmasta**, mikä näkyy myös TKI-verkostojen vähäisyytenä. Klusteroituminen ja klusterimainen kehittäminen on pienimuotoista. TKI-toimintaan kumppanit löytyvät usein muualta kuin omasta maakunnasta.⁶ Esimerkiksi puunjalostuksessa monet

⁵ Tätä tilannekuvaa on avattu blogissa, Laasonen et al. 2023: [Rakennetaan Etelä-Savon uudistumisen uusi pelitaktiikka - Etelä-Savon Maakuntaliitto \(esavo.fi\)](#)

⁶ Klusteroitumista ja innovaatioympäristöjen rakentamista käsittelevä Tarmo Lemolan blogi avaa tätä tematiikkaa: [Teesejä innovatiivisen ympäristön kehittämisestä - Etelä-Savon Maakuntaliitto \(esavo.fi\)](#)

korkeamman jalostusarvon yritykset ovat siirtyneet muualle ja tämän johdosta myös kumppanuudet ovat rakentuneet muualla. Tämä kehitys pitäisi saada käännettyä toiseen suuntaan ja TKI-investointeja alueelle.

Klustereiden ja verkostojen rakentamisessa kehitysyrityksillä ja korkeakouluilla ollut erityisen tärkeä rooli. Fyysiset infrastruktuurit, kuten kuitulaboratoriot, ovat erittäin tärkeitä kilpailutekijöitä alueelle. Esimerkiksi Savonlinnassa metsäalaa liittyvä kehittäminen ja kampusalue nostetaan erityisenä onnistumisena TKI-toiminnasta esille ja yhteistyö alueella on vahvaa. Lisäksi Mikkelissä vesiosaaminen on selkeä kärki ja siihen liittyen on saatu jo kiinnostava innovaatioalusta rakennetumaan. **Alueen kehitysalustat nähdään kuitenkin osin liian julkisvetoisina** – muutamien yritysten näkökulmasta ne näyttävät jopa osin sulkeutuneina.

Vaikka korkeakouluilla on vakiintuneita ja tärkeitä kumppanuuksia myös paikallisten yritysten kanssa ja esimerkiksi XAMKin kautta alueen yrityksiin sijoittuu merkittävä määrä osaajia, suurelle osalle yrityksistä paikalliset korkeakoulut näyttävät jossain määrin etäisiä.

Alueen yrityksissä TKI-toiminnalle ei ole välttämättä asetettu kovin tarkasti tavoitteita ja TKI-toimintaa on vaikeampi yksilöidä. Pienemmillä yrityksillä TKI-toiminta näyttää jatkuvana parantamisena sekä toiminnan ja prosessien ja / tai omien tuotteiden ja palveluiden kehittämisenä.

”Ei ole rakennusta tai osastoa, missä olisi TKI-ihmiset vaan se on jatkuvaa parantamista ja monella eri portaalla.”

TKI-politiikan kieli ei kohtaa, eikä puhuttele useimpia yrityksiä. Useat yritykset ”elävät eri aikavyöhykkeellä korkeakoulujen kanssa”, mihin vaikuttaa osaltaan myös yrittäjien ja yritysten osaajien oma koulutustausta. Haasteena tunnistetaan yritys kentässä laajemmin kasvuhaluttomuus.

Vihreä siirtymä ja digitalisaatio osuu Etelä-Savon vahvuuksiin nähden hyvin.⁷ Siirtymään vastaamiseksi kuitenkin **osaamis pohja nähdään hyvin kapeana** maakunnassa. Yritykset ovat vähintään välillisesti ja asiakkaiden kautta **vahvasti mukana vihreässä siirtymässä**. Koneet ja laitteet, raaka-aineiden kestävä ja tehokas hyödyntäminen, kiertotalous ja edellisiin liittyvien vaatimusten tiukentuminen nostettiin tärkeänä esille. Toimet yrityksissä ovat kuitenkin varsin maltillisia ja uudistuminen vähittäistä. **Kaksoissiirtymä näyttää tärkeänä mahdollisuutena** – silti tekemistä riittää ihan perusasioissa. Siirtymään ei olla tartuttu riittävän terävästi ja suurelta osin nähdään tarvetta saada silmät avautumaan uudistumisen tarpeelle PK-yrityskentällä. LUT ja XAMK ovat tietyillä kapeilla sektoreilla hyvin vahvoja, mutta yritys kenttä tarvitsee laajemmin eväitä ja tukea – erityisesti digitalisaation vauhdittamiseksi.

Maakunnan kärkialojen varjoon ja näkymättömiin jäänyt myös muita vahvuuksia ja mahdollisuuksia. Esim. kulttuuri- ja tapahtuma-ala sekä sote eivät näy TKI-agendalla. Toisaalta myös alueen teollisuus hyvin monialainen ja sielläkin on paljon ”piilevää” potentiaalia.

⁷ Vihreän siirtymän osaamisen kehittämisen näkökulmia, alueellisia mahdollisuuksia ja näihin liittyvä alueellisia eroja on käsitelty blogisarjamme artikkelissa Busk, Holappa ja Valonen (2023): [Vihreän siirtymän oikeudenmukaisuus ja mahdollisuudet eri alueilla - Etelä-Savon Maakuntaliitto \(esavo.fi\)](https://www.esavo.fi/vihrean-siirtymän-oikeudenmukaisuus-ja-mahdollisuudet-eri-alueilla)

TKI-RAHOITUS JA HANKKEIDEN VAIKUTTAVUUS

Esimerkiksi Business Finlandin instrumentit koetaan haasteelliseksi hyödyntää – jopa alueen isommissa yrityksissä. Rahoitus osuu hyvin startuppeihin ja suuryrityksille, muttei vakavaraisille PK-yrityksille, joilla olisi halu kehittyä.

”Haettu rahoitus kyllä, mutta ei saatu - lainarahaa ei otettu, koska pankista sai edullisemmin ehdoin”

”Konsortiohankkeissa alkaa menemään meille monimutkaisiksi ja pitäisi olla lakimiehet ja yksi hallintohenkilö sitä varten”

EU-rahoitus, erityisesti horisonttirahoitus nähdään aivan liian byrokraattisena rahoitusinstrumenttina ja työläänä hyödyntää.

”Ei olla lähdetty EU-rahoitukseen, koska ollut niin byrokraattista, hajauttaa fokusta strategiasta”

”Rahoittajilla pitää olla tässä vihreässä siirtymässä pelisilmää. Kuristetaanko me itse liikaa maisemaa, mitä panostuksilla voi tehdä”

Sitä vastoin ELYltä tuotannon kehittämistuki esim. koettu hyödyllisenä useassa yrityksessä ja esimerkiksi XAMK:n hankkeista ja testaustoiminnasta ollut hyötyä yrityksille.

Etelä-Savon (TKI-)rahoituksen keskeiseksi tavoitteeksi nostetaan TKI-toiminnan ja -hankkeiden kääntäminen yritysvetoiseksi.

”Me on turhaan täällä koitettu epätoivon vimalla keksiä, mitä ne yritykset tarvii. Pitäisi rohkeammin kysyä yrityksiltä, että mitä olette vailla.”

”Tarvitaan maakunnan isojen yritystoimijoiden (yhteiskunta)vastuuta ja osallisuutta kehittämisen vektoreina.”

”Olisin kovin iloinen, jos JTF-rahastot menisivät täysin yritysten hankkeisiin ja uusiin avauksiin.”

Itä- ja Pohjois-Suomen alueella kehittämisohjelmista ja projekteista syntyy liian vähän yrityksiä ja liiketoimintaa, eikä kaupallistamista vaadita hankkeissa riittävästi. Kaupallista näkemystä ja ymmärrystä kaivataan mukaan rahoitettuihin TKI-hankkeisiin ja kaupallistamisen palvelut paremmin saavutettavaksi. Haastatteluissa nousi myös esille, että kehitysyrityksien tulisi tehdä aktiivisempaa yhteistyötä laajemmin koko alueen yrityskentän kanssa.

Hanketoiminnassa painotetaan yritysten suunnalta nopeaa käynnistystä ja etupainotteisuutta, mikä tarkoittaa, että kohdennettumpia ja rajattuja hankkeita, joihin yritykset voivat vaikuttaa itse paremmin. TKI-rahoituksessa yritykset toivovat rahoittajilta myös enemmän jälkiseurantaa ennemmin kuin sitä, että kaikki tulokset tulisi olla tiedossa etukäteen. Jos TKI-rahoitus olisi helpommin pk-yritysten saavutettavissa, yritykset näkevät paremmat mahdollisuudet lähteä tekemään nykyistä enemmän TKI-toimintaa, joka olisi kauempana markkinoista ja valmiista tuotteista (epävarmuuden sietäminen).

ETELÄ-SAVON TKI-TOIMINNAN TARPEET JA MAHDOLLISUUDET

TKI-toiminnan pito- ja vetovoiman vahvistaminen on tärkein perusta tiekartalle. (TKI-)osaajat nähdään merkittävänä pullonkaulana ja kysymyksenä Etelä-Savolle, johon tarvitaan ratkaisuja. Nuorien osaajien tulisi jäädä tai ennemmin palata ”maailmaa nähneenä” maakuntaan. Yrityksissä kaivataan **yhteistyötä kv-osaajien rekrytoinneissa sekä opiskelija- ja opinnäyteyhteistyössä.** Katse kohdistuu erityisesti opiskelijaresurssin käytön helpottamiseen ja oppilaitosten, tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen tarjonnan selkiyttämiseen ja viestintään yrityksiin. Osaajille pitää pystyä tarjoamaan maakunnassa **vakinaisempaa ja pidempää näkymää.**

Lisäksi huomio on kohdistettava elinympäristön laatuun sekä alueen ja TKI-ympäristöjen ja alustojen kiinnostavuuteen ja saavutettavuuteen.

TKI-investointien houkutteluun tarvittaisiin vahvempaa maakunnallista yhteistyötä ja ”avaimet käteen” sijoittumisen helpottamista. Yrityskokoluokan pienuuden takia olisi tärkeä kehittää myös **toimivia malleja ja kokeiluja jaettuihin kehittämisresursseihin ja osaajien hyödyntämiseen yrityksissä**: esim. yhteinen luova johtaja tai tietojohdamisen osaajat ja pidempiaikaisia yhteisiä kehitysfunktioita yrityksille.

Luottamuksen vahvistaminen maakunnassa nähdään tärkeänä. **Kumppanuuspöytiä ja yhteiskehittämisen alustoja** tarvitaan lisää. Hanketoimijoiden kesken esim. hankefoorumi on ollut jo hyvä esimerkki.

Etelä-Savossa on haettava vieläkin vahvempaa **verkostoitumista maakunnan ja maan rajojen ulkopuolelle. Kehitysyhtiöille toivotaan vieläkin proaktiivisempaa roolia kontaktoinnissa ja TKI-toiminnan aktivoinnissa** (ei massaviestintää, vaan ”myyntityötä” oikealla kielellä). TKI-yhteistyöstä on tärkeä nostaa maakunnan yrityksille onnistuneita esimerkkejä esille ja tarjota mahdollisuuksia tulla näiden esimerkkien vanavedessä TKI-verkostohankkeisiin mukaan (kokemusten jakaminen jne.). Siksi TKI-toiminnan roolin ja merkityksen korostamisessa **selkeäsanainen viestintä on erityisen tärkeä**.

Etelä-Savossa pitää hyväksyä, ettei voida tavoitella kaikkea ja haikailla muiden alueiden vahvuuksia ja siksi **uskaltaa tehdä maakunnan kärkien uudistamista** (rakennettava uudistumista olemassa olevalle pohjalle). Etelä-Savo voisi olla edelläkävijä kehittämässä **toimintamallia pienyritysten TKI-toiminnan vahvistamiseksi. Eli** matalan kynnyksen tukea ja selkeä polutusta TKI-toiminnan kasvattamiseen.

Etelä-Savolle yksi huomattava mahdollisuus erityisesti nykyisessä toimintaympäristössä ja poliittisessa tilanteessa on **turvallisuussektorin nousu**, mikä näyttäytyy tärkeänä mahdollisuutena maakunnassa. **Tulevaisuuden potentiaalia nähdään teknologiateollisuuden vahvistamisessa**. Näiltä osin nykyiset toimijat eivät näy riittävästi alueen kehittämisessä. Yksi esimerkki potentiaalisista ja kehittyvistä teemoista on **sähköistetty liikuminen** ja siihen liittyvä osaaminen. Tavaroiden ja liikkumisen muutos on iso kysymys. Saavutettavuus on erityisen tärkeä pitkien välimatkojen Itä- ja Pohjois-Suomessa ja maakuntakenttiä voitaisiin hyödyntää vahvemmin logistiikan ratkaisujen kehittämisessä. Käytännön kestävien ratkaisujen ja sovellusten kehittäminen ja testaaminen olisi merkittävä suunta Etelä-Savolle.

Raaka-aineiden jäljitettävyyteen kiinnitetään entistä enemmän huomiota ja tämä tarjoaa Etelä-Savolle merkittäviä mahdollisuuksia. Useat eri alojen yritykset hyötyisivät materiaalivirtausten tutkimisesta koko arvoaketjun läpi ja laskentamallien kehittämisessä. Tähän tarvittaisiin maakunnassa (ja koko maassa) TKI-hankkeita ja -yhteistyötä. Kestävyys ja raaka-aineiden jäljitettävyyys on iso markkinointivaltti Suomelle ja Etelä-Savolle.

Metsäosaamisessa, sen kaupallistamisessa ja jalostuksessa Etelä-Savo voisi olla kansainvälisesti kokoaan suurempi. Esimerkiksi puurakentamisen tukeminen Etelä-Savossa olisi tärkeää metsäklusterille (metsäpainotus pitäisi näkyä huomattavasti laajemmin esim. julkisessa rakentamisessa). Lisäksi metsien käsittelyyn ja metsätietoon liittyvän tutkimuksen kaupallistamisessa nähdään mahdollisuuksia.

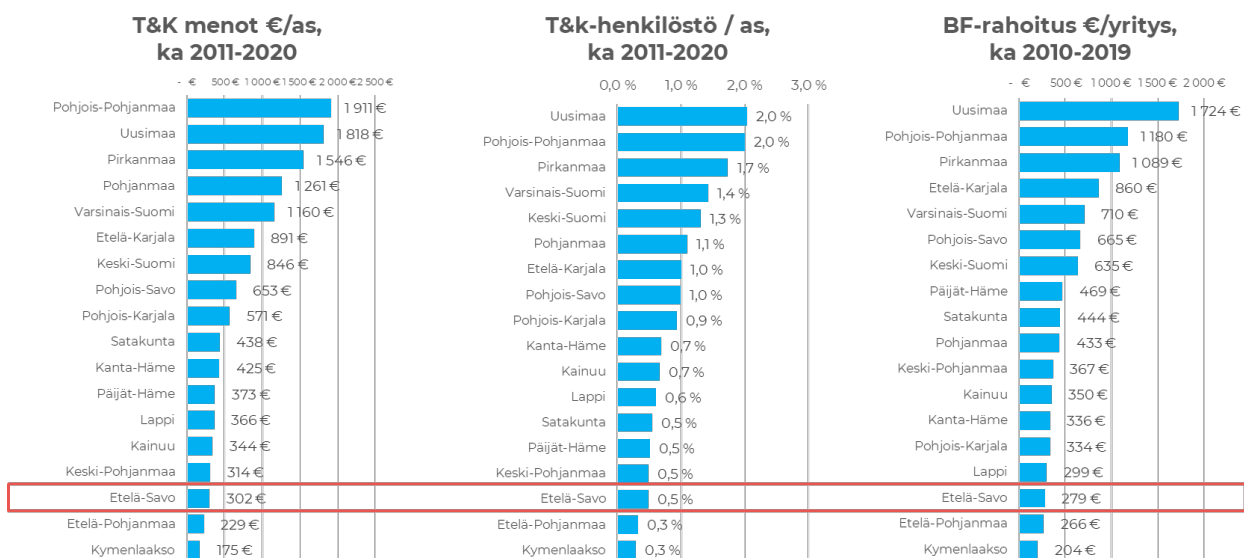
Etelä-Savo tilastojen valossa

Tähän lukuun on koottu nostoja Etelä-Savon TKI-toiminnan ja yleisemmin koko maakunnan tilannekuvasta. Tarkemmin maakunnan tilastoja ja tulkintaa tilannekuvasta löytyy [Etelä-Savo ennakoi -sivustolta](#).

Etelä-Savon lähtötilanne TKI-toiminnan näkökulmasta on haastava. T&K-menot ovat kansallisestikin alhaista tasoa, yhteensä 41,6 miljoonaa euroa (osuus valtakunnallisista TKI-menoista 0,6 % ja BKT-osuutena n. 0,9 %). TKI-investointeja on vähän, ja Business Finlandin rahoitusta on hyödynnetty alueen yrityksissä toistaiseksi niukasti suhteessa muihin maakuntiin. Yritysten T&K-panostukset ovat vuosina 2017–2021 vähentyneet. Lisäksi maakunnan väestö vähenee ja vanhenee, ja maahanmuuttajien määrät ovat pieniä. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus on maakunnassa alhainen ja TKI-osaajia tarvitaan tulevaisuudessa lisää.

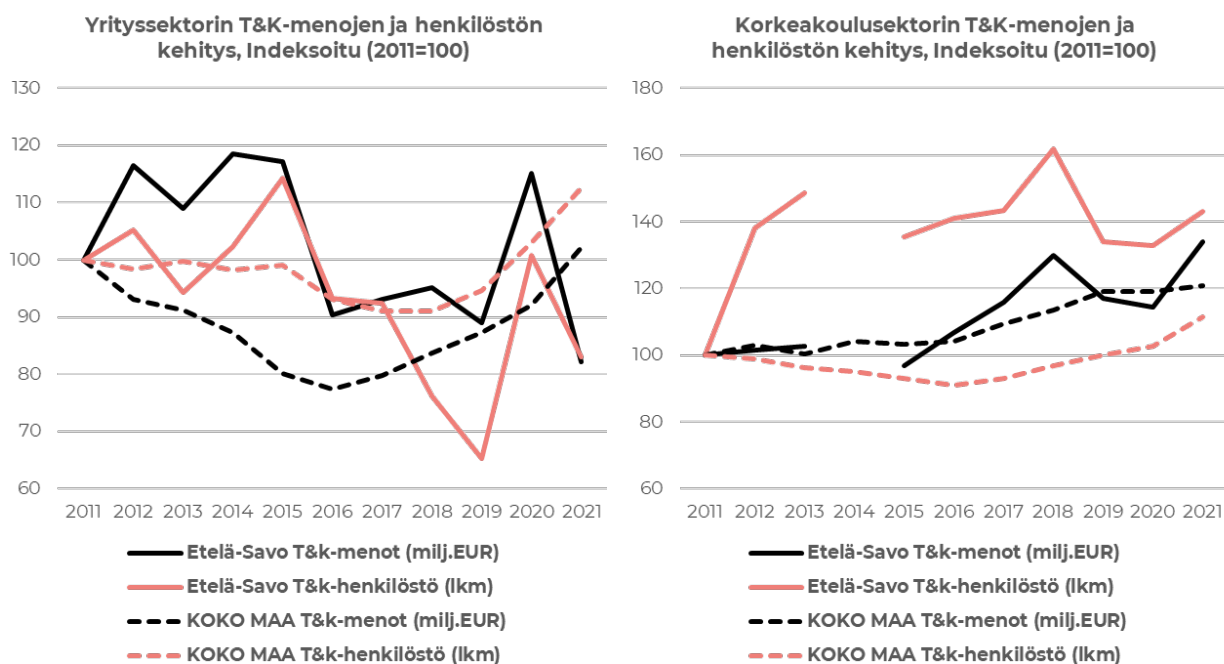
Nostoja Etelä-Savon tilannekuvasta:

- Kasvuyritysten määrä on vähäinen ja TKI-resurssit niukkoja. TKI-intensiivisemmät ja kasvuyritykset joutuvat usein hakemaan kumppaneita kauempaa.
- TKI-toiminnassa korkeakoulujen osuus maakunnassa merkittävä, yli 50 %
- Tarkasteltaessa T&K-menojen kehitystä vuosina 2017–2021 Etelä-Savo on jäänyt 7 % kasvu-urallaan selvästi jälkeen kansallisesta T&K-kehityksestä.
- Yritysten T&K-panostukset ovat vähentyneet 12 % vuodesta 2017.
- Vastaavasti julkisen sektorin T&K-menojen kehitys on vahvistunut.
- TKI-resurssien niukkuus näkyy yrittäjien osalta ajankäytöllisinä haasteina, osaamisen ja osaajien puutteina sekä rahoituksen haasteina varsinkin uusien startup -teknologiayritysten liiketoiminnan käynnistämisen osalta.
- Samat kehityshaluiset yritykset ovat mukana useissa erityisesti oppilaitosvetoisissa hankkeissa

Lähde: Tilastokeskus, T&K-toiminta, Business Finland

Kuva 2. Maakuntien vertailu T&K-menojen ja henkilöstön sekä Business Finlandin rahoituksen kehityksestä. Lähde: Tilastokeskus, Business Finland

Lähde: Tilastokeskus, T&K-toiminta

Kuva 3. Etelä-Savon T&K-menojen ja henkilöstön kehitys sektoreittain. Lähde: Tilastokeskus.

Taulukko 1. Etelä-Savon T&K-menojen ja henkilöstön muutos sektoreittain. Lähde: Tilastokeskus.

Etelä-Savo		2011	2021	Muutos 2011–2021
Yrityssektori	T&k-menot (milj.EUR)	14,6	12,0	-18 %
	T&k-henkilöstö (lkm)	265	220	-17 %
Julkinen + YVT sektori	T&k-menot (milj.EUR)	5,4	3,7	-31 %
	T&k-henkilöstö (lkm)	81	39	-52 %
Korkeakoulu-sektori	T&k-menot (milj.EUR)	19,4	26,0	34 %
	T&k-henkilöstö (lkm)	253	362	43 %

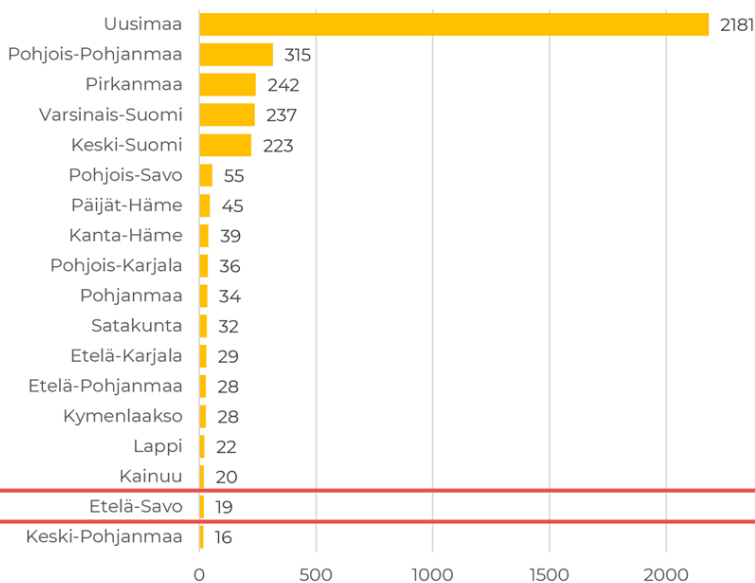
Taulukko 2. Etelä-Savoon myönnetty Business Finlandin rahoitus 1-12/2022 (E-S = projektin suorituspaikka).

Lähde: Etelä-Savon ELY-keskus / Business Finland

Tutkimus, kehitys ja pilotointi – 5 yritystä, yht.	2 635 171 €
Co-Research – 1 organisaatio XAMK, yht.	940 000 €
Innovaatioseteli – 22 yritystä, yht.	110 000 €
Tempo – 6 yritystä, yht.	299 725 €

DealRoomin tunnistamat startupit maakunnittain

(yht. 3711 kpl; 110 ei sijaintitietoa)

DEALROOMIN TUNNISTAMAT ETELÄ-SAVON STARTUPIT & SCALEUPIT (19KPL):

Louhi
Savo-Solar
GoSleep
Metatavu
Elämäsi Kunnossa Terveyspalvelut
Actiw
Kerimaan Lomakeskus
Kaakon Communications Ltd.
SuomiConnect Oy
Devoca Oy
SWM Wood
Visorc
ENSAVETEC
Tassu ESP Oy
ELive Ecosystem
Creo3
Ideachip Machine
Stella
Inray

Lähde: DealRoom

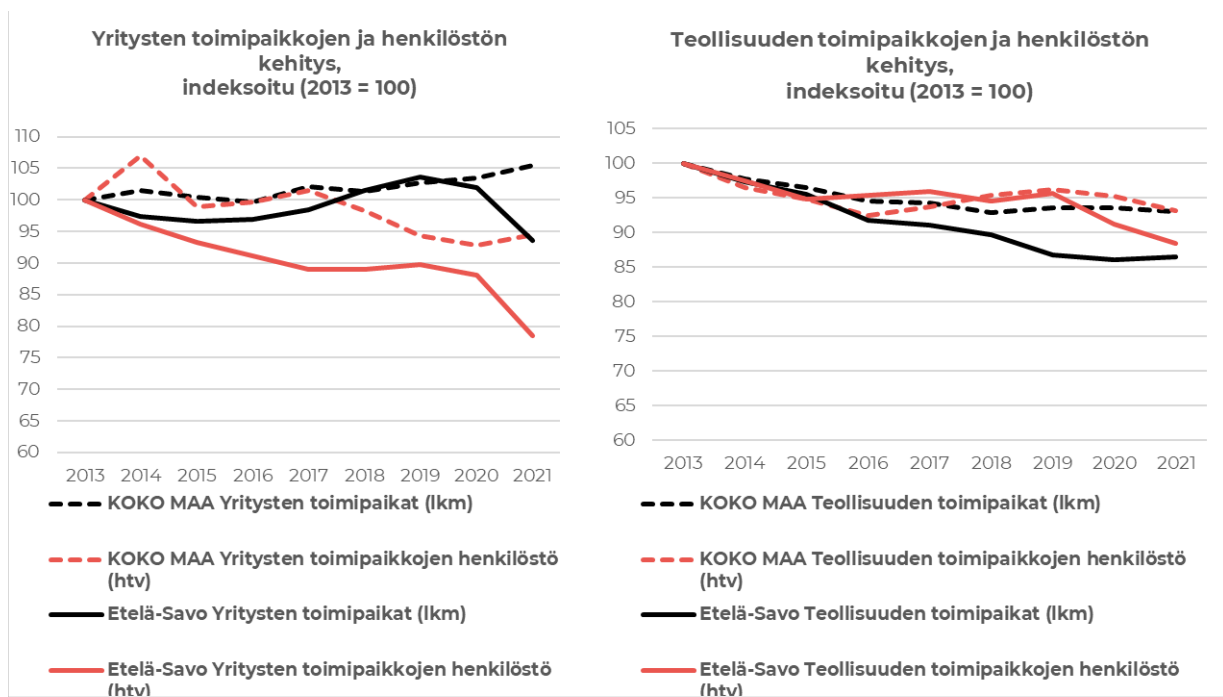
Kuva 4. DealRoomin tunnistamat startupit maakunnittain. Lähde: DealRoom

Osaajat, nostoja Etelä-Savon tilannekuvasta:

- Etelä-Savon väestönkehitys on ollut pidempään haastavaa ja maakunnan väestö vähenee. Tämä vaikuttaa suoraan myös ostovoiman supistumiseen. Korona aiheutti pienen korjausliikkeen, mutta ei muuttanut isoa kuvaa.
- Maahanmuutto on ollut väestökehityksen positiivisin indikaattori jo pidempään, mutta maahanmuuttajien määrät ovat yhä pieniä, eikä maahanmuuttajia onnistuta riittävästi kotouttamaan Etelä-Savoon työvoimaksi. Vieraskielisten osuus Etelä-Savossa oli 3,6 % ja ulkomaan kansalaisten osuus 2,3% vuonna 2021. MDI:n väestöennusteen mukaan edes kasvava maahanmuutto ei pystyisi muuttamaan väestön kokonaiskehityksen suuntaa luonnollisen väestömuutoksen ollessa niin negatiivinen.
- Väestö kasvaa kuitenkin kausittain ja monipaikkaisuudella on Etelä-Savolle korostunut merkitys. Nordregion tuoreen arvion mukaan Etelä-Savossa sijaitsee kaikkien vapaa-ajanasuntojen ollessa täydessä käytössä yli 100 000 henkilöä vakituisen asutuksen lisäksi.
- Väestön koulutustaso on koko maan keskiarvoa matalampi (ikärakenteen vuoksi). Perusasteen jälkeinen tutkinto on kuitenkin hieman useammalla kuin koko Suomessa. Maakunnan koulutustasoon liittyvänä haasteena on erityisesti korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden alhainen osuus: korkea-asteen tutkinnon on suorittanut 26,8 % väestöstä, joka on selvästi koko maan keskiarvoa alhaisempi (32,2 %).

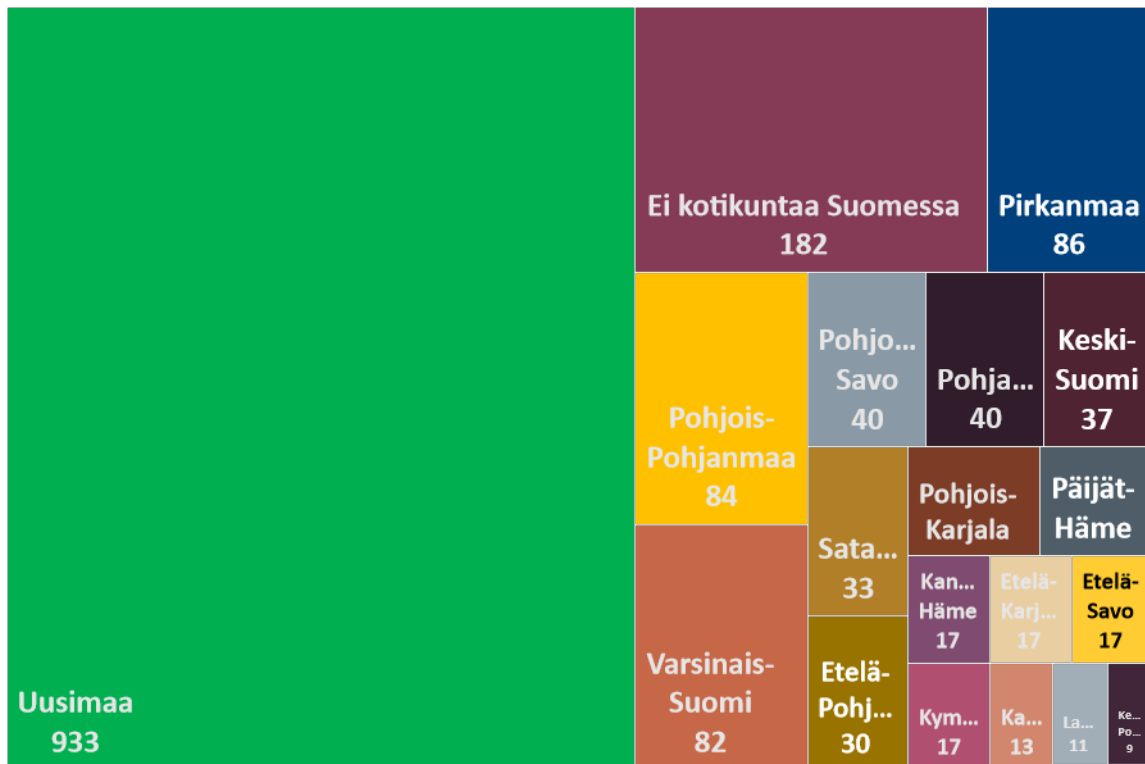
Yritystoimintaympäristö, nostoja Etelä-Savon tilannekuvasta:

- Maakunta on hyvin PK-yritysvaltaista. Suuria yrityksiä vähän ja maakunta ei ole pääomaintensiivistä yritystoimintaa. Alkutuotannolla on suhteellisesti merkittävä osuus.
- Vastaavasti Etelä-Savon PK-valtainen ja monipuolinen yritys rakenne on selvinnyt kohtuullisen hyvin talouden viime vuosien heilahteluilta.
- Yrittäjien osuus työllisistä on maan toiseksi suurin.
- Alueen vetovoimatekijöinä nähdään vakaa toimintaympäristö ja toimiva infrastruktuuri, sekä suuria keskuksia edullisempi kustannustaso ja sitoutuneempi työvoima.
- Yritystoiminnan jatkajien vähäisyys on haaste: omistajanvaihdoksissa on jatkuva tekemisen paikka.
- Business Finland / Invest in Finland ylläpitämien tietojen mukaan ulkomaisista investoinneista yli puolet (55 %) aikavälillä 2016 - 2022 kohdistui Uudellemaalle. Kaikista investoinneista 17 kohdistui Etelä-Savoon.
- Maakunnan BKT/as on varsin alhainen.
- Palvelualueiden arvonlisä työllisyyden näkökulmasta merkittävä
- Tavaravienti on ollut viime vuosina lievässä kasvussa.
- Etelä-Savon yrityksistä noin sata harjoittaa merkittävää vientiä. Lisäksi Etelä-Savoon on sijoittunut yli sata maakunnan ulkopuolella sijaitsevien yritysten toimipaikkaa, joissa valmistetaan tuotteita kansainvälisille markkinoille. Teollisuuden osuus tavaraviennistä on merkittävä.
- Työllisyysaste on Etelä-Savossa parantunut työikäisen väestön vähenemisen, ei työllisten määrän nousun takia.
- Työttömyysaste on hieman koko maan keskiarvoa heikompi.

Lähde: Tilastokeskus, alueellinen yritystoimintatilasto

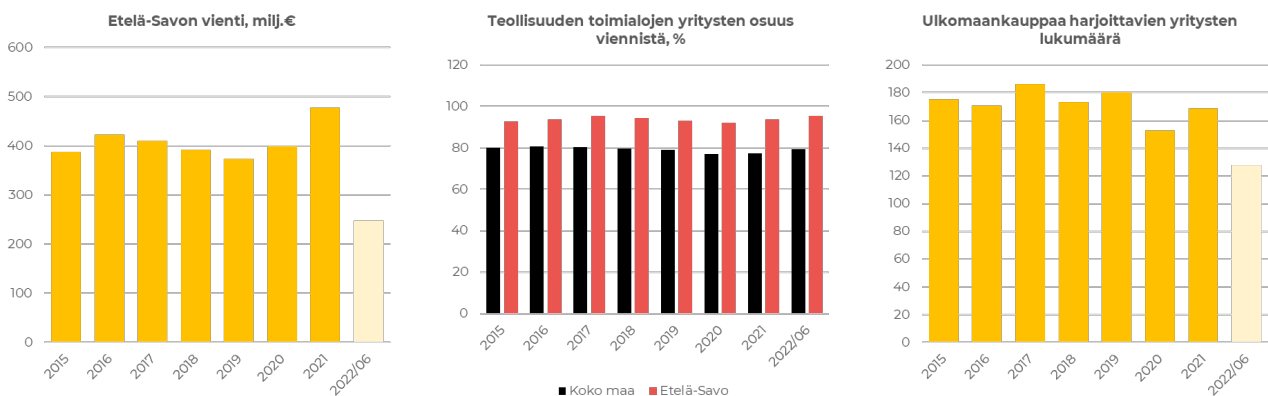
Kuva 5. Yritysten sekä erikseen teollisuuden toimipaikkojen ja henkilöstön kehitys. Lähde: Tilastokeskus

Kuva 6. Ulkomaiset investoinnit Suomeen 2016 – 2022.

Listaus pitää sisällään 1 701 investointia koskevaa tietoa. Näistä 1 054 on yrityskauppoja ja 641 uusia liiketointayksiköitä (kuuden investoinnin kohdalla tieto puuttuu). Kuviossa on tarkasteltu ulkomaisten investointien jakautumista maakunnittain. Vuodelta 2022 tiedot ovat käytettävissä lokakuuhun asti. Listaus pitää sisällään ulkomaismisteiset yritykset Suomessa, jotka olivat aktiivisia lokakuussa 2022 hetkellä. Eli jos investointi on tehty ja suomalainen yritys on mennyt konkurssiin/ takaisin suomalaisomistukseen, se poistuu Invest in Finlandin tietokannasta. Listaus ei sisällä yritysten tekemiä jatkoinvestointeja Suomessa.

Lähde: Business Finland / Invest in Finland

Lähde: Tulli

Kuva 7. Etelä-Savon viennin kehitys sekä erikseen teollisuuden toimialojen osuus viennistä ja ulkomaankauppaa harjoittavien yritysten lukumäärä Etelä-Savossa. Lähde: Tulli

Taulukko 3. Biotalouden merkitys ja kehitys eri indikaattoreilla Etelä-Savossa ja muissa maakunnissa.

Lähde: Tilastokeskus / LUKE, kansantalouden aluetilinpito

	Työlliset 2019	Työllisten muutos 2010- 2019		Tuotos 2019 milj.€	Tuotoksen muutos 2010-2019
Uusimaa	64 782 6797	12 %	Uusimaa	16995	4442 35 %
Pohjois-Pohjanmaa	24 113 -89	0 %	Varsinais-Suomi	5371	1351 34 %
Pohjanmaa	13 138 -468	-3 %	Pohjois-Savo	3778	940 33 %
Varsinais-Suomi	25 622 -1116	-4 %	Pohjois-Karjala	2541	622 32 %
Satakunta	14 874 -1290	-8 %	Pohjois-Pohjanmaa	5039	1202 31 %
Pirkanmaa	25 828 -2453	-9 %	Kainuu	720	165 30 %
Kanta-Häme	9 909 -974	-9 %	Etelä-Savo	2016	444 28 %
Etelä-Savo	10 638 -1254	-11 %	Etelä-Karjala	3931	831 27 %
Lappi	10 093 -1213	-11 %	Keski-Pohjanmaa	935	183 24 %
Keski-Suomi	14 938 -2086	-12 %	Pohjanmaa	3049	568 23 %
Keski-Pohjanmaa	5 162 -734	-12 %	Lappi	2646	487 23 %
Pohjois-Karjala	10 468 -1517	-13 %	Keski-Suomi	4111	739 22 %
Kymenlaakso	9 993 -1480	-13 %	Kymenlaakso	3612	625 21 %
Pohjois-Savo	16 985 -2558	-13 %	Pirkanmaa	6079	987 19 %
Päijät-Häme	12 639 -1985	-14 %	Etelä-Pohjanmaa	3848	581 18 %
Etelä-Karjala	8 719 -1384	-14 %	Päijät-Häme	2514	282 13 %
Etelä-Pohjanmaa	18 633 -3162	-15 %	Satakunta	3681	335 10 %
Kainuu	4 012 -699	-15 %	Kanta-Häme	2014	177 10 %

	Brutto-arvonli- säys 2019 milj.€	Brutto-arvonlisäyk- sen muutos 2010- 2019		Investoinnit 2019 milj.€	Investoinnit keskimäärin 2010-2019 milj.€
Kainuu	351	114 48 %	Uusimaa	1426,7	1098,2
Varsinais-Suomi	2449	763 45 %	Varsinais-Suomi	406,0	409,3
Uusimaa	6281	1809 40 %	Pirkanmaa	495,8	375,0
Pohjois-Pohjanmaa	1660	439 36 %	Pohjois-Pohjanmaa	424,0	360,5
Pohjois-Savo	1333	347 35 %	Keski-Suomi	204,0	329,2
Lappi	933	236 34 %	Pohjois-Savo	363,1	320,9
Keski-Suomi	1511	374 33 %	Etelä-Pohjanmaa	306,2	290,7
Etelä-Savo	914	218 31 %	Satakunta	240,5	275,3
Keski-Pohjanmaa	328	63 24 %	Pohjanmaa	214,2	218,6
Pohjois-Karjala	815	154 23 %	Kymenlaakso	138,8	208,9
Kymenlaakso	959	172 22 %	Etelä-Karjala	281,5	195,0
Pirkanmaa	2198	391 22 %	Lappi	198,6	178,8
Kanta-Häme	694	109 19 %	Päijät-Häme	150,0	167,3
Etelä-Pohjanmaa	1116	167 18 %	Pohjois-Karjala	155,1	158,1
Satakunta	1144	130 13 %	Etelä-Savo	198,7	155,4
Päijät-Häme	886	91 11 %	Kanta-Häme	150,5	138,8
Etelä-Karjala	1074	101 10 %	Keski-Pohjanmaa	68,9	72,7
Pohjanmaa	998	34 3 %	Kainuu	71,4	61,2

TKI-tiekartan työkalupakki

Tähän liitteeseen on koottu tiiviisti TKI-tiekartan toteutukseen liittyviä rahoitusmahdollisuuksia ja huomioitava instrumentteja maakunnallisella, kansallisella ja EU:n tasolla. **Listaus koskee kuluvaan ohjelmakautta. Listaus ei kata kaikkia mahdollisia rahoitusinstrumentteja, sillä instrumentit ja rahoitukset muuttuvat jatkuvasti ja uusia rahoitusvälineitä voi syntyä.**

Maakunnallinen TKI-rahoitus

RAKENNERAHASTOT

<https://www.esavo.fi/uudistuva-ja-osaava-suomi--ohjelma-2021-27>

Mitä?

EAKR: Keskeisiä rahoitettavia sisältöjä ovat tutkimus- ja innovaatiovalmiuksien kehittäminen, digitalisaation edistäminen, pk -yritysten kasvun ja kilpailukyvyn parantaminen, energiatehokkuus, ilmastonmuutokseen sopeutuminen, kiertotalous sekä saavutettavuuden edistäminen.

EAKR-rahoitusta kanavoidaan myös suoraan kaupunkien **ekosysteemisopimusten** mukaisiin hankkeisiin. Etelä-Savosta Mikkeli on mukana valtion kanssa laadituissa ekosysteemisopimuksissa.

Lisäksi EAKR-rahoituksella tuetaan **valtakunnallisia innovaatio- ja osaamisverkostoja**. Innovaatio- ja osaamisverkostojen hankkeiden tarkoituksena on parantaa TKI-toimijoiden valmiuksia toteuttaa yliaallu-eellisia ja laajamittaiseen kaupallistamiseen tähtääviä tutkimushankkeita.

ESR: Edistetään työnhakijoiden työllistymistä sekä kehitetään työllistymistä tukevia palveluja, tuetaan jatkuvaa oppimista ja joustavia koulutuspolkuja, kehitetään työelämää ja osaamista työmarkkinoiden tarpeita ennakoiden, rakennetaan turvaverkkoja nuorten tulevaisuutta varten sekä tarjotaan aineellista apua vähävaraisille.

Kenelle?

- Yritykset ja laajasti erilaiset organisaatiot

OIKEUDENMUKAISEN SIIRTYMÄN RAHASTO (JTF – OSA RAKENNERAHASTOJA)

<https://www.esavo.fi/jtf--rahasto-ja-etela-savon-oikeudenmukaisen-siirtyman-suunnitelma>

Mitä?

EAKR ja ESR-rahoituksen rinnalla JTF hankkeilla voidaan edistää alueen elinkeinon uudistumista ja monipuolistumista sekä ilmastoneutraaliin talouteen siirtymistä hyvin monenlaisin kehittämistoimin. Suunnitelmassa on huomioitu maakunnan erityispiirteet alueen elinvoiman säilyttämiseksi matkalla ilmastoneutraaliin talouteen.

Maakuntaliitto tukee toimia liittyen mm. maaseudun elinkeinon monipuolistamiseen, matkailun kehittämiseen, energiahuollon turvaamiseen ja uusiutuvan energian TKI-toimintaan.

ELY-keskuksen rahoitus (ks. tarkemmin seuraavalla sivulla ”ELY-keskusten yritysrahoitus”) kohdistuu yritysrahoitukseen sekä kehittämishankkeisiin ja ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen, sekä ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviin investointi- ja kehittämishankkeisiin.

Kenelle?

- Kehittämishankkeet laajasti eri toimijoiden haettavissa
- Kuntien ja kuntayhtymien perusrakenteen investointihankkeet

ELY-keskuksille ja maakunnan liitoille on suunnattu kansallista rahoitusta tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-toiminnan (TKI) edistämiseen. Rahoitus kanavoidaan maakunnan liittojen ja ELY-keskusten kautta. Rahoituksen avulla on tavoitteena lisätä TKI-toimia tekevien yritysten määrää ja pk-yritysten TKI-investointeja, parantaa yritysten innovaatiokyvykkyyttä sekä tukea näiden kysyntä- ja asiakaslähtöistä arvонуontia sekä vahvistaa alueiden välistä yhteistyötä TKI-toiminnassa.

ALUEIDEN KESTÄVÄN KASVUN JA ELINVOIMAN TUKEMINEN (AKKE)-RAHOITUS

Mitä?

AKKE-rahoitus on suunnattu maakuntien omaehtoiseen kehittämiseen sekä valtion ja maakuntien välisen sopimuksellisuuden edistämiseen. Alueellisen TKI-rahoituksen kokonaisuudessa tuetaan

- A)** osaamisverkostoja: vahvistetaan eri alueiden toimijoiden TKI-yhteistyötä ja erilaisten osaamisten kokoamista yhteen sekä kytkeytymistä kansallisiin ja kansainvälisiin osaamisverkostoihin
- B)** alueellisia innovaatioekosysteemejä: Tuetaan erilaisten toimijoiden osallistumista TKI-toimintaan sekä kyvykkyyksien yhdistämistä ja vahvistetaan erityisesti pk-yritysten osallisuutta. Rahoituksella vahvistetaan myös kuntien kehitysyhtiöiden ja muiden yritysten kehittämisorganisaatioiden kytke mistä mukaan sekä vahvistetaan alueellisen innovaatio toiminnan strategista suunnittelua ja alueiden vahvuuksiin perustuvaa TKI-työtä (kytkentä Älykkään erikoistumisen strategiaan)

”CBC -AKKE” (työnimi)

Valtion vuoden 2023 lisätalousarviossa siirrettiin EU:n alue- ja rakennepolitiikan ja muiden koheesiopolitiikan ohjelmien momentilta Alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman momentille 16,1 milj. euron valtuus Interreg NEXT ohjelmassa käyttämättä jäävästä valtion rahoitusosuudesta käytettäväksi kansallisen alueiden kehittämisen rahoituksena ulkorajamaakunnissa Itä- ja Pohjois-Suomessa, ns. Cross-border cooperation programme ohjelmista.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja alueiden välisten neuvotteluiden mukaisesti siirretty rahoitus kohdistetaan maakuntiin erillisellä valtionapupäätöksellä ohjelmaperusteisesti EAKR-rahoitusosuuksien mukaisesti, josta Kaakkois-Suomi – Venäjä CBC:n osuus on 8,05 milj. euroa (Etelä-Savo, Etelä-Karjala ja Kymenlaakso), ja josta Etelä-Savon osuus on n. 2,5 milj. euroa. Rahoitusta on haettavissa aikaisintaan loppuvuodesta 2023.

Nk. CBC AKKE -rahoitusta käytetään uudesta geopoliittisesta tilanteesta aiheutuneiden negatiivisten vaikutusten minimointiin ja toimintojen uudelleen suuntaamiseen. Jo nähtävissä olevat haasteet liittyvät mm. liikenteeseen ja logistiikkaan, huoltovarmuuteen, raaka-aineiden saatavuuteen, energiaan, matkailun ja kaupan toimintaan ja alueiden investointihoukuttelevuuden laskuun. CBC AKKE rahoitus turvaa Interreg NEXT maakunnille mahdollisuuden jatkaa sodan negatiivisten vaikutusten minimointia, toimintojen uudelleen suuntaamista ja uusien yhteistyösuuntien etsimistä vallitsevassa vaikeassa tilanteessa.

Kenelle?

- Maakuntaliitosta: yritysten kehittämisorganisaatiot sekä laajasti muut alueelliset TKI-toimijat

ELY-KESKUSTEN YRITYSRAHOITUS

Mitä?

Yrityksen kehittämisavustus (EAKR, JTF). ELY-keskus voi myöntää avustusta pk-yrityksen investointeihin sekä muuhun kehittämiseen. Kehittämistoimenpiteellä tarkoitetaan yrityksen liiketoimintaosaamisen, kansainvälistymisen, tuotteiden, palvelujen ja tuotantomenetelmien kehittämistä, hankkeiden valmistelua sekä muuta niihin rinnastettavaa yritystoiminnan merkittävää kehittämistä.

Myönnettävän avustuksen tarkoituksena on kehittää alueen yritysten kyvykkyyttä sekä kannustaa yrityksiä kasvuun ja kansainvälistymiseen tähtäävään, määrätietoiseen, pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen liiketoiminnan kehittämiseen ja uudistamiseen. Avustusta myöntämällä ELY-keskus jakaa hankkeen toteutuksesta yritykselle aiheutuvaa riskiä. Yritysten kasvun ja kansainvälistymisen tukeminen parantaa alueen työllisyyttä ja sitä kautta alueen elinvoimaa ja houkuttelevuutta.

Maaseudun yritystuki (CAP-27). Maaseudulla voi saada tukea yritystoiminnan kehittämiseen, yritystoiminnan aloittamiseen tai laajentamisen investointeihin sekä kehittämisen tai investoinnin edellytysten selvittämiseen ja hakemisen valmisteluun.

Toimintaympäristön kehittämisavustusta (EAKR, JTF) voidaan myöntää voittoa tavoittelemattomille julkisille ja yksityisille yhteisöille sekä säätiöille. Hankkeiden tulosten tulee olla yleisesti hyödynnettävissä. Toimintaympäristön kehittämisavustusta voidaan myöntää hankkeisiin, joiden tarkoituksena on yritysten toimintaympäristön tai yritystoiminnan kehittymisedellytysten parantaminen.

Avustusta voidaan myöntää:

- yritystoiminnan kannalta tarpeellisiin selvityksiin
- yritysten tarvitsemien palvelujen kehittämiseen
- yritysten keskinäisen yhteistyön, yritysten ja korkeakoulujen sekä yritysten ja
- tutkimuslaitosten yhteistyön sekä elinkeinoelämäverkottuneen tutkimuksen edistämiseen
- muihin yritysten toimintaympäristöä ja kehittymisedellytyksiä parantaviin hankkeisiin.

Elinkeinoelämäverkottuneen tutkimuksen edistämiseen myönnettävällä **toimintaympäristön kehittämisavustuksella** (EAKR, JTF) voidaan rahoittaa soveltavan tutkimuksen hankkeita, joihin voi kytkeytyä pk-yritysten omia kehityshankkeita, joita voitaisiin rahoittaa yrityksen kehittämisavustuksella.

AKKE-rahoitus

ELY-keskusten kautta kanavoidaan rahoitusta korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yliaalueelliseen yhteistyöhön pk-yritysten, erityisesti pienten yritysten kanssa. Hankkeilla tavoitellaan kaupallistamisen ja tutkimustiedon hyödyntämisen nopeuttamista pk-yritysten liiketoiminnassa. Lisäksi tuetaan myös sellaisia soveltavan tutkimuksen hankkeita, joissa uusien teknologioiden käyttöönottoa ja jalostamista kehitetään kohti kaupallistamista ja markkinoille vientiä. Rahoituksella tuetaan myös yritysten innovaatiotoiminnan työkalujen kehittämistä.

Kenelle?

- Yrityksen kehittämisavustus pk-yrityksille
- Maaseudun yritystuki: maaseutuyritykset
- Toimintaympäristön kehittämisavustus: voittoa tavoittelemattomille julkisille ja yksityisille yhteisöille sekä säätiöille
- AKKE-rahoitus: tutkimuslaitokset ja korkeakoulut yhdessä pk-yritysten kanssa

Kansallinen TKI-rahoitus

Parlamentaarisen [TKI-työryhmän loppuraportissa](#) esitettiin linjauksia TKI-politiikan kehittämiseen Suomessa. T&K-rahoitukseen liittyvät linjaukset liittyivät siihen, että valtio sitoutuu nostamaan T&K-panostuksiaan, kunhan yksityinen sektori tekee oman osuutensa. Linjauksissa korostettiin mm. seuraavia asioita:

- **Yliopistot:** tutkijat ja tutkimus **työelämän tarpeisiin**, pitkäjänteinen T&K, perustutkimuksen edellytykset. **AMK:** mm. **jatkuvan oppimisen TKI-muotoinen toteutus.**
- Suomen Akatemian myöntövaltuuksien kasvattaminen **kansainvälisesti vahvalle tutkimukselle**
- Business Finland: **vihreä ja digitaalinen siirtymä**, kunnianhimoinen, markkinoista kauempana oleva T&K-toiminta; innovaatiokyvykkäimpien pk-yritysten tukeminen, **TKI-toimijoiden aktivointi**
- BF ja SA: **pitkäjänteiseen T&K-yhteistyöhön** (kumppanuudet) kannustaminen
- Tutkimuslaitokset: pitkäjänteinen TKI-toiminta ja **ratkaisut yhteiskunnallisiin haasteisiin**,
- **EU:n TKI-ohjelmien ja kansainvälisen T&K-rahoituksen hyödyntämisen vahvistaminen**
- **Hyvinvointialueiden** TKKI-toiminnan vahvistaminen
- **Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien rahoitus**
- **T&K-verokannustin** (erit. PK-yrityksille, jotka eivät entuudestaan tee merkittävästi tutkimus- ja kehitystyötä)
- Uudistavat yritystuet

TKI-rahoitusta kanavoidaan edellisillä sivuilla mainittujen maakunnallisten ja maakuntien välisen rahoituksen lisäksi kansallisesti rakennerahastojen ja Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman (RRF)-suunnitelman mukaisiin hankkeisiin. Keskeisimmät TKI-toiminnan rahoittajat ovat Business Finland ja Suomen Akatemia.

BUSINESS FINLANDIN TKI-rahoitus

Mitä?

Veturiyritysrahoitus ja kumppanuushaut. Veturiyritysrahoituksen tavoitteena on saada yritykset lisäämään merkittävästi tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toimintaansa Suomessa sekä luomaan uusia työpaikkoja ja uuteen liiketoimintaan tähtääviä miljardiluokan ekosysteemejä. Voittajayritykset ovat sitoutuneet lisäämään TKI-investointejaan Suomessa. Lisäksi rahoitetaan haastekilpailun voittaneille aihealueille rahoitusta kumppanuushakuihin, jotka on tarkoitettu erityisesti yritysten välisille yhteishankkeille sekä yritysten ja tutkimusorganisaatioiden välisille yhteishankkeille. Rahoitusta voidaan myöntää myös yksittäisille yrityksille tai tutkimusorganisaatioille tai tutkimusorganisaatioiden yhteisille hankkeille. Lisäksi tulevaisuuden avainalojen rahoitusta voi hakea veturiyritysten kumppanuushankkeisiin.

Innovaatioinfrastruktuurit ja kokeilu ympäristöt. Rahoitusta tarjotaan projekteille, jotka tähtäävät kestäväää kasvua ja digitaalisaatiota tukevien testi-, kokeilu-, tutkimus- ja innovaatioympäristöjen rakentamiseen tai kehittämiseen. Lisäksi rahoitusta kohdennetaan erikseen myös 5G/6G:n, tekoälyn ja kvanttilaskennan kehittämissympäristöt.

Business Finlandin ohjelmat. Ohjelmissa tarjotaan kansainvälistymisen ja innovaatio rahoituksen palveluista kokonaisuuksia, jotka on räätälöity kunkin ohjelman tavoitteiden ja kohderyhmien mukaisiksi. Keskeistä ohjelmissa ovat verkostot, jotka tarjoavat samojen haasteiden kanssa painiville toimijoille vertaisoppimista ja yhteisvoimaa.

Kasvumoottorirahoitus. Business Finland tarjoaa kasvumoottoreille rahoitusta alustayhtiöiden pääomittamiseen ja ekosysteemien orkestrointiin. Kasvumoottoreita toteutetaan yritysvetoisella yritysten, tutkimusorganisaatioiden ja julkisten toimijoiden kumppanuusmallilla, jolla tavoitellaan ratkaisuja globaaleihin markkinamurroksiin ja luodaan uusia kasvualoja Suomeen.

Rahoitus tutkimukseen, kehitykseen ja pilotointiin. Laina tai avustus uusille vientimarkkinoille tähtääville suurille yrityksille. Rahoituksen kautta suuryrityksiä kannustetaan yhteistyöhön tutkimuslaitosten ja pk-yritysten kanssa.

Kenelle?

- Ensisijaisesti yritykset yhteistyössä tutkimustahot

Suomen Akatemia

Mitä?

Ideat ratkaisuksi – tutkimuksen hyödyntämisen rahoitus. Suomen Akatemia valmistelee uutta rahoitusmuotoa, joka edistää tutkimustulosten hyödyntämistä kohti kaupallistamista ja muuta yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Uutta rahoitusmuotoa pilotoidaan vuonna 2023 toteutettavalla rahoitushaulla.

Lippulaivo-ohjelma. Ohjelma tukee korkeatasoista tutkimusta ja siitä kumpuavaa laajaa taloudellista ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Lippulaivoissa yhdistyvät vahva yhteistyö elinkeinoelämän ja muun yhteiskunnan kanssa, muuntautumiskyky sekä taustaorganisaatioiden vahva sitoutuminen

Tutkimusinfrastruktuurit. Suomen Akatemia rahoittaa kansallisesti merkittävien ja tieteellistä tutkimusta edistävien tutkimusinfrastruktuurien hankkimista ja perustamista tai olemassa olevien infrastruktuuripalvelujen vahvistamista ja laajentamista.

Akatemiaohjelmat. Vähintään nelivuotiset akatemiaohjelmat ovat temaattisia, tavoitteellisia ja koordinoituja kokonaisuuksia, jossa monimuotoisella ohjelmatoiminnalla tuetaan korkeatasoista, uudistuvaa ja vaikuttavaa tutkimusta sekä edistetään kansainvälistä ja kansallista tutkimusyhteistyötä.

Strateginen tutkimus. Strategisen tutkimuksen neuvosto (STN) rahoittaa yhteiskunnallisesti merkittävää ja vaikuttavaa korkeatasoista tiedettä. Tutkimuksen avulla etsitään konkreettisia ratkaisuja suuriin ja monitieteistä otetta vaativiin haasteisiin.

Huippuyksikköohjelmat. Suomen Akatemia valitsee tutkimuksen huippuyksiköiksi uudistumiskykyisiä, tieteellisesti erittäin korkeatasoisia ja yhteiskunnallisesti vaikuttavia tutkimusyhteisöjä.

Kenelle?

- Ensisijaisesti korkeakoulut ja tutkimuslaitokset

Euroopan Unioni TKI-rahoitus

Edellä mainittujen kansallisten ja maakunnallisten korvamerkittyjen EU-rahoitusten lisäksi TKI-toimintaan on haettavissa rahoitusta alueiden välisen yhteistyön ohjelmista ja suoraan EU:n komission jakamaa rahoitusta. Näistä alla on listattu keskeisimpiä esimerkkejä.

INTERREG NPA -OHJELMA JA URBACT

<https://www.lapinliitto.fi/rahoitus/pohjoinen-periferia-ja-arktis/>

Mitä?

Etelä-Savo on mukana **Interreg NPA -ohjelmassa**. Ohjelma tukee yhteistyöhankkeita, joilla alueiden toimijat pystyvät hyödyntämään kestävästi alueen omia mahdollisuuksia ja vahvuuksia sekä kehittämään ratkaisuja alueen yhteisiin haasteisiin. Ohjelman teemoissa korostuu TKI-toiminta ja tutkimus ja innovaatiokapasiteetin kehittäminen sekä uusien teknologioiden käyttöönotto. Lisäksi korostuu vahvasti digitalisaation hyödyntäminen ja pk-yritysten kestävä kasvun ja kilpailukyky edistäminen, ilmastomuutokseen sopeutuminen ja resurssitehokkuus. Rahoitusta hallinnoi Lapin liitto.

URBACT IV (2021–2027) on EU:n rahoittama alueiden välisen yhteistyön ohjelma, jolla tuetaan eurooppalaisten kaupunkien verkostoitumista ja kokemustenvaihtoa. Ohjelman keskeinen toiminta-ajatus on eri teemojen ympärillä tapahtuva integroitu ja kestävä kaupunkikehittäminen.

Kenelle?

- Interreg NPA -ohjelmassa pääpartnerina usein korkeakoulut, tutkimuslaitokset ja kaupungit. Mukana yrityksiä ja muita yhteisöjä.
- Urbact: kaupungeille ja muille julkisyhteisöille

EU-rahoitus suoraan komissiolta:

HORIZON EUROPE

https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en

<https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/horisontti-eurooppa/tietoa-ohjelmasta/innovatiivinen-eurooppa#stored>

Mitä?

Ohjelmalla EU edistää vihreän siirtymän ja digitalisaation toteutumista, jotta EU saavuttaa tavoitteensa ilmastoneutraalista Euroopasta vuoteen 2050 mennessä. Ohjelman kautta EU rahoittaa yritysten tuotekehitystä, innovaatioiden skaalausta ja kansainvälistä kasvua sekä tutkijoiden huippututkimusta, koulutusta ja kansainvälistä liikkuvuutta. Ohjelmalla tuetaan tutkimus- ja innovaatioyhteistyötä suurien haasteiden ratkaisemiseksi ja eurooppalaisia kumppanuusohjelmia.

Lisäksi Horisontti Eurooppa -ohjelmassa on esitelty **Missiot** eli missiolähtöinen tapa toteuttaa ja rahoittaa tutkimusta ja innovointia. Missiot ovat isoja, kunnianhimoisia haastelähtöisiä kokonaisuuksia, joilla haetaan ratkaisuja suuriin globaaleihin haasteisiin. Missioalueet ovat: 1) Ilmastonmuutokseen sopeutuminen, 2) Syöpä, 3) Terveet meret, rannikko- ja sisävedet, 4) Hiilineutraalit ja älykkäät kaupungit, 5) Maaperän terveys ja ruoka. Missioissa kaupungeilla on keskeinen rooli. Esimerkiksi Lahti ja Turku ovat mukana ”100 hiilineutraalia ja älykästä kaupunkia vuoteen 2030 mennessä”-missioon kytkeytyvässä NetZeroCities-pilottiohjelmassa, johon valittiin 53 kaupunkia Euroopassa. Kaupungit saavat toimilleen mittavat rahoitukset, joihin myös yritykset ja muut toimijat kytkeytyvät mukaan.

Horisontti Eurooppa -ohjelman yksi tärkeä osa on myös **eurooppalaisten kumppanuuksien kokonaisuus**. Euroopan Innovaatio- ja teknologiainstituutti EIT:llä (European Institute of Innovation and Technology) EIT ja sen KIC-innovaatioyhteisöt ovat osa tätä kokonaisuutta. EIT pyrkii madaltamaan koulutuksen, tutkimuksen ja innovoinnin välisiä raja-aitoja ja siten vahvistamaan innovaatioekosysteemien syntymistä ja toimintaa kaikkialla Euroopassa.

Lisäksi osana Horisontti Eurooppa -ohjelmaa tarjotaan rahoitusta **innovaatioekosysteemeille**. EIE (European Innovation Ecosystems) -kokonaisuus tarjoaa tukea ja siemenrahaa, jotta nuoremmat, vielä kehitymässä olevat kansalliset, alueelliset tai paikalliset tahot ja ekosysteemit pystyisivät integroitumaan jo vakiintuneimpien innovaatioekosysteemien toimintaan Euroopassa.

Kenelle?

- Yritykset, korkeakoulut ja tutkimuslaitokset

EUROPEAN INNOVATION COUNCIL (INNOVAATIONEUVOSTON TUTKIMUSRAHOITUS) JA SIIJOITUKSET DEEP TECH YRITYKSIIN

https://eic.ec.europa.eu/index_en

https://eic.ec.europa.eu/eic-funding-opportunities/business-acceleration-services/eic-scale-100_en

Mitä?

Euroopan innovaationeuvosto (EIC) on EU:n lippulaivahanke, jonka kautta kartoitetaan, kehitetään ja tuetaan uusia teknologioita ja käänteentekeviä innovaatioita. EIC vauhdittaa uusien innovaatioiden syntyä tarjoamalla rahoitusta ja tukitoimia tulevaisuuden teknologioiden kehittämiseen sekä tutkimustulosten kaupallistamiseen ja skaalaamiseen. Innovointi ei kuitenkaan rajoitu suuryrityksiin, ja EU tarjoaa tukea myös suomalaisille startup-yrityksille ja pk-yrityksille, joiden hankkeissa kehitetään läpimurtoinnovaatioita.

Kaikki EIC:n kolme instrumenttia tarjoavat rahoitusta lähinnä tutkija- tai yritysälhtöisesti ilman temaattisia prioriteetteja (Open calls). Jokaiseen sisältyy kuitenkin myös joitakin temaattisia hakuja (Challenge calls), jotka edustavat strategisesti tärkeimpiä painopistealueita, kuten terveys, digitaaliset ratkaisut tai energia, ilmasto ja ympäristö.

EIC suuntaa rahoitusta myös EU:n innovaatiopalkintoihin ja tekee sijoituksia **deep tech -yrityksiin**. EIC on käynnistänyt **EIC Scale Up 100 -aloitteen**, jonka tavoitteena on tunnistaa, edistää ja tukea 100 lupaavan eurooppalaisen syväteknologiayrityksen kasvua, joista voi tulla "yksisarvisia". Nämä tulevaisuuden deep tech-yritykset valitaan EIC:n rahoitusjärjestelmien, muiden kansallisten ja eurooppalaisten innovaatio-ohjelmien ja muiden ohjelmien parhaiden palkittujen joukosta. Toiminta ottaa mukaan valitut yritykset EIC Scaling Clubiin eli verkostoon, joka koostuu sijoittajista, mentoreista, yrityksistä sekä muista kasvuyrityksiä tukevista tahoista. Yrityksiä valitaan eri aloilta, jotka edistävät Euroopan vihreää ja digitaalista siirtymistä, kuten kestävyys (ilmasto ja energia), digitaalisuus, terveys ja muut. EU:n jäsenvaltioita maita pyydetään nimeämään yrityksiä ekosysteemeistään.

Kenelle?

- Yritykset ja konsortiot sekä tutkijat ja tutkimusälhtöiset konsortiot

EU INNOVAATIOLAAKSOT

Mitä?

Euroopan komissio on julkaissut kiinnostuksenilmaisupyynnön koskien alueellisia innovaatiolaaksoja. Aloitteen tavoitteena on vahvistaa Euroopan innovaatiekosysteemejä ja valjastaa innovaatiopotentiaali vastaamaan yhteiskunnallisiin haasteisiin. Innovaatiolaaksojen tavoitteena on lisäksi kuroa umpeen innovaatiokuilua EU:n eri alueiden välillä ja tunnistaa alueellinen potentiaali etenkin syväteknologian innovaatioiden saralla. Alueellisiksi innovaatiolaaksoiksi valitaan yhteensä 100 aluetta ja haku toteutetaan vuoden 2023 aikana. Valikoidut alueet sitoutuvat tekemään alueiden välistä yhteistyötä paikallisten ja koko EU:n laajuisten haasteiden ratkaisemiseksi samalla edistäen EU:n strategiaa prioriteetteja. Innovaatiolaaksot voivat myös edistää globaalien kestävyyshaasteisiin vastaamista investoimalla esimerkiksi uusiutuvan energian ja kiertotalouden innovaatioihin. Innovaatiolaaksoiksi valitut alueet saavat myös tukea Euroopan komissiolta sopivien kumppanuuksien ja yhteistyömahdollisuuksien löytämiseen. Suurin osa rahoitusta on TKI-rahoitusta, mikä kattaa tutkimus ja kehittämistoiminnan (uudet ratkaisut, sovellukset), pilotoinnin, kokeilut, demot ja käyttöönoton. Rahoitusta voi saada myös muihin tarkoituksiin, kuten investointeihin, tiedon jakamiseen, verkostoitumiseen, tapahtumiin, vierailuihin, vaihto-ohjelmiin sekä hyvien käytäntöjen levittämiseen.

Kenelle?

- Esim. maakuntaliittojen kokoamat alueelliset yhteistyökokonaisuudet, jossa mukana kaupungit, yritykset, oppilaitokset ja korkeakoulu, tutkimuslaitokset jne. toimijat

DIGITAL EUROPE (MM. EDIH-RAHOITUS)

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme>

Mitä?

Eurooppalaiset digitaaliset innovaatiohubit (European Digital Innovation Hubs, EDIH) eli digitaali-innovointikeskittymät ovat osa EU:n uutta Digitaalinen Eurooppa -ohjelmaa. Ne toimivat digi-investointeja sekä erityisesti pk-yritysten digitalisaatiota vauhdittavina palvelukeskuksina. EDIH-organisaatiot tuovat osaamisensa ja tutkimustietonsa pk-yrityksien käyttöön sekä tukevat erityisesti yritysten digitalisaatiota. Suomesta valitut neljä EDIH:iä ovat: 1) Robocoast, koordinaattorina Prizztech Oy (valmistava teollisuus), 2) HealthHub Finland, koordinaattorina Turku Science Park Oy (terveys), 3) Finnish AI Region, koordinaattorina Helsingin kaupunki (digitaaliset palvelut, älykkäät kaupungit ja terveys), 4) Location Innovation Hub, koordinaattorina Maanmittauslaitos (paikkatieto).

Kenelle?

- Palvelut pk-yrityksille; EDIH-rahoitus palveluita tarjoaville EDIH-verkosto-organisaatioille

Lisäksi EU vie eteenpäin vihreää ja kestävästä kehitystä poikkeuksellisen monialaisen ja kokeilevan ”**New European Bauhaus**” (”Uusi eurooppalainen Bauhaus”) aloitteen avulla. New European Bauhaus on sektoreiden välisiä raja-aitoja kaatava keskustelufoorumi ja kohtaamispaikka, taiteen ja kulttuurin tila, kokeilulaboratorio ja kiihdyttämö, joka kokoaa yhteen mm. arkkitehdit, taiteilijat, muotoilijat, insinöörit, tutkijat, opiskelijat ja kansalaiset. Tarkoituksena on puhalttaa EU:n vihreän kehityksen ohjelma eteen ja tuoda se lähemmäs kansalaisia kutsuvalla, innovatiivisella ja osallistavalla tavalla. Aloitteen perusarvoja ovatkin kestävyys, esteettisyys ja osallistavuus.

Kulttuuri- ja luovien alojen toimijoille on lisäksi tarjolla TKI-rahoitus- ja yhteistyömahdollisuuksia [CREATIVE EUROPE \(CREA\) -ohjelman kautta](#).

Kansainvälisen rahoituksen osalta on myös huomioitava, että NATO-jäsenyys tuo suomalaisten ulottuville NATO:n innovaatorahoston ja -verkostot sekä aiempaa selkeämmin esimerkiksi Yhdysvaltain liittovaltion rahoituksen myös puolustus- ja energiasektorilla.